

Sygn. akt *I ACa 289/20*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Jerzy Geisler**

Sędziowie: **Mikołaj Tomaszewski**

B. W.

Protokolant: **sekr. sąd. Agnieszka Stawujak**

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2021 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. H.**

przeciwko (...) **Finanse S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 22 stycznia 2020 r. sygn. akt I C 1354/18

1. zmienia częściowo zaskarżony wyrok:

a) w pkt. 1 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powódki 100.000 zł (sto tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 10 lipca 2018r. do dnia zapłaty,

b) w pkt. 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powódki 10.672 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za I instancję,

2. w pozostałym zakresie apelację oddala,

3. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 9.245 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za instancje odwoławczą.

Mikołaj Tomaszewski Jerzy Geisler Bogdan Wysocki

I ACa 289/20

UZASADNIENIE

Pozwem z 11 września 2017 r. powódka J. H. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Finanse Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwoty 103.900 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 4 maja 2018 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że 28 kwietnia 2017 r. zawarła z pozwanym umowę bankowej lokaty terminowej. Umowa została zawarta za pośrednictwem pozwanej spółki. Powódka 28 i 29 kwietnia 2017 r. dokonała dwóch przelewów na wskazany w umowie rachunek bankowy na łączną kwotę 100.000 zł, tytułem wpłaty na lokatę terminową w (...), która miała być prowadzona za pośrednictwem pozwanego. Umowa została przedłużona do 2 maja 2018 r. Zgodnie z umową oraz aneksem łączne odsetki za cały okres jej trwania miały wynieść 3.900 zł. Umowa w imieniu pozwanego została podpisana przez J. T., pełniącego funkcję Dyrektora Oddziału, w oddziale pozwanego w P.. Powódka wskazała, że J. T. pomagał jej w 2012 r. w uzyskaniu kredytu hipotecznego na zakup nieruchomości. J. T. posługiwał się pieczęciami firmowymi pozwanego, a warunki umowy były ustalane drogą mailową, za pośrednictwem skrzynki firmowej pozwanego. Po wskazanym okresie środki finansowe powódki nie zostały jej zwrócone. W ocenie powódki, pozwana spółka ponosi odpowiedzialność za niewykonanie umowy na podstawie art. 97 k.c. z uwagi na fakt, iż zarówno umowa lokaty jak i aneks były zawarte w lokalu przedsiębiorstwa pozwanego. (k. 3-5).

W odpowiedzi na pozew z 31 października 2018 r. pozwany (...) Finanse S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że 18 czerwca 2018 r. powziął wiadomość, że J. T. dopuścił się działań na szkodę osób poszkodowanych (...) oraz samej spółki. Działania te miały polegać na tym, że J. T. oferował osobom takim jak powódka zawarcie umów opisywanych jako umowa bankowej lokaty terminowej, następnie przyjmował środki pieniężne na rachunek bankowy, który jest jego prywatnym rachunkiem, nie jest rachunkiem (...). 18 czerwca 2018 r. pozwany rozwiązał ze skutkiem natychmiastowym umowę zawartą z J. T., ponadto zawiadomił Prokuraturę o popełnieniu przez niego przestępstwa. Pozwany wskazał, że nie był i nie mógł być stroną umowy bankowej lokaty terminowej, bowiem (...) jest pośrednikiem kredytu hipotecznego, multiagentem, pośrednikiem w obrocie nieruchomości, zajmuje się również działalnością związaną z pośredniczeniem przy leasingu, faktoringu czy funduszach inwestycyjnych. (...) nie jest bankiem, nie pośredniczy przy zawieraniu lokat bankowych czy też innych produktów depozytowych, jak też nie świadczy takich czynności w ramach outsourcingu usług bankowych. Formularze umowy na pierwszy rzut oka winny budzić wątpliwości, są odmienne od dokumentów pozwanego, różnią się stylem graficznym, nie zawierają logo, posługują się różnymi terminami na określenie firmy pozwanego. J. T. był agentem w rozumieniu ustawy o kredycie hipotecznym i nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami, a także osobą wykonującą czynności agencyjne, o której mowa w ustawie o pośrednictwie ubezpieczeniowym, prowadził ewidencjonowaną działalność gospodarczą pod firmą (...) i w momencie zdarzeń objętych pozwem łączyła go z (...) umowa pośrednictwa finansowego i koordynowania, na mocy której wykonywał czynności z zakresu pośrednictwa kredytowego, pośrednictwa produktami ubezpieczeniowymi i pośrednictwa ubezpieczeniowego. Pozwany stwierdził, że nie została skutecznie zawarta umowa pomiędzy nim a powódką, a ponadto w jego ocenie nie ma zastosowania art. 97 k.c., gdyż zawarcie umowy nie należy do czynności prawnych, które zazwyczaj bywają dokonywane z osobami korzystającymi z usług przedsiębiorstwa pozwanego. Pozwany wywodził, że nie może ponosić opartej na zasadzie ryzyka odpowiedzialności za działania J. T. na podstawie art. 54 ust. 3 k.h.p.a albowiem nie jest możliwe, aby J. T. działał w imieniu i na rzecz (...) skoro nie został upoważniony do takich czynności. Nadto w świetle art. 429 k.c. pozwany nie ponosi odpowiedzialności za działania J. T. albowiem wykonanie czynności powierzył podmiotowi profesjonalnemu. Pozwany nie odpowiada za J. T. również w oparciu o art. 430 k.c., albowiem nie był jego zwierzchnikiem (z zapisów umowy wynika, że J. T. był niezależny w świadczeniu usług i miał swobodę decyzji co do sposobu realizacji powierzonych mu zadań), a szkoda została wyrządzona jedynie przy okazji powierzonych czynności. Pozwany podkreślił, że gdyby nawet hipotetycznie pozwany odpowiadał co do zasady za szkodę, której naprawienia domaga się powódka, to zachodziłyby podstawy do miarkowania odszkodowania na podstawie art. 362 k.c., z uwagi na to, że powódka przyczyniła się do powstania szkody (k. 60-97).

Wyrokiem z dnia 22.01.2020 r. Sąd Okręgowy powództwo oddalił i orzekł o kosztach procesu – k. 491 Pisemne ustalenia i motywy rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przedstawił na kartach 498-522.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) Finanse Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest pośrednikiem kredytu hipotecznego w rozumieniu ustawy z 23 marca 2017 roku o kredycie hipotecznym oraz nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego, jak również agentem ubezpieczeniowym w rozumieniu ustawy z 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym, działającym na rzecz wielu zakładów ubezpieczeń, czyli tzw. multiagentem. Nadto zajmuje się pośrednictwem w obrocie nieruchomościami oraz pośrednictwem przy leasingu, faktoringu i funduszach inwestycyjnych. Pozwany pośredniczy przy funduszach inwestycyjnych otwartych, funduszach inwestycyjnych zamkniętych, emeryturach czy wcześniejszych spłatach kredytu. Nie był i nie jest pośrednikiem przy zawieraniu umów lokat bankowych i innych produktów depozytowych, jak też nie świadczy takich czynności w ramach outsourcingu usług bankowych.

Centrala spółki mieści się w W., a na terenie całej Polski znajdują się oddziały firmy, w których pracują agenci. Są to przedsiębiorcy świadczący usługi na rzecz (...) Finanse S.A. w oparciu o umowy agencyjne. W oddziale jest wybierana osoba agenta – lidera do komunikacji agentów z zarządem spółki, organizująca techniczną stronę pracy biura. Funkcja nie jest powierzana na podstawie odrębnej umowy, nie wiąże się z dodatkowymi profitami, ani szczególnymi uprawnieniami, bądź obowiązkami. Agenci pracujący w oddziale nie są merytorycznie podporządkowani tej osobie. Agenci-liderzy odbywają spotkania z zarządem, na których omawiane są wyniki finansowe oraz stwierdzone nieprawidłowości. Oddziały są wizytowane przez przedstawicieli zarządu raz w miesiącu. Zarząd spółki może żądać usunięcia nieprawidłowości, ale nie może formułować wobec agentów wiążących poleceń merytorycznych co do sposobu załatwienia sprawy. Nie może jednostronnie pozbawić agenta obsługi klienta, przejąć takiej obsługi, bądź przekazać jej innemu agentowi. W wypadku złożenia przez klienta reklamacji w związku z działaniem doradcy, na zasadzie porozumienia, obsługę może przejąć inny agent. Podobnie, jeśli dwóch agentów otrzymuje kontakt do klienta z różnych źródeł, porozumiewają się (czasem przy pomocy dyrektora) co do tego, który z nich zajmie się jego obsługą.

Spółka (...) oraz agenci, którymi pozwany się posługuje, podlegają nadzorowi (...) oraz (...). Nadto, współpracując z bankami i zakładami ubezpieczeń muszą spełniać szereg wymogów co do procedur w zakresie obsługi klienta stosowanych przez te instytucje.

Agenci nie byli upoważnieni do zawierania jakichkolwiek umów z klientami. Przygotowywali dokumenty, pomagali wypełnić wnioski, ale klient umowę podpisywał bezpośrednio w oddziale banku.

Dowód: wydruk ze strony pozwanej spółki (k. 28-29), wydruk z KRS pozwanego (k. 104-109), zeznania świadka M. F. (e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019 r. 00:01:14 – 00:54:42 k. 401-403), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450).

J. T. ma wykształcenie wyższe, z zawodu jest logistyką, od 1 lipca 2005 roku do 30 czerwca 2018 roku prowadził działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa pieniężnego pod firmą (...).

W dniu 4 maja 2009 roku J. T. działając w zakresie swego przedsiębiorstwa zawarł z (...) S.A. (obecnie (...) Finanse S.A.) umowę o wspólnym przedsięwzięciu. 28 kwietnia 2016 roku strony sporządziły tekst jednolity dokumentu. J. T. został określony w umowie jako agent. Przedmiotem kontraktu było określenie zasad współpracy stron w zakresie pośrednictwa finansowego, inwestycyjnego i ubezpieczeniowego, świadczonego przez (...) na rzecz banków, funduszy inwestycyjnych i zakładów ubezpieczeń. Świadczenie usług przez agenta miało na celu doprowadzenie do zawarcia umowy pomiędzy klientem a podmiotem współpracującym tj. bankiem, funduszem inwestycyjnym i zakładem ubezpieczeń. Umowa nie wprowadzała ograniczeń w zakresie miejsca i czasu realizacji przez agenta obowiązków wynikających z umowy. Strony wyraźnie postanowiły, że świadcząc usługi określone w umowie agent nie jest związany dyspozycjami wydawanymi przez (...), z zastrzeżeniem, że wykonujący zlecenie był zobowiązany przestrzegać regulaminów i instrukcji wprowadzanych uchwałami zarządu (...) SA, w szczególności wymienionych w § 3 ust. 5 umowy. Agent nie mógł pobierać od klientów jakichkolwiek opłat. Za zleczone czynności agentowi należne było wynagrodzenie prowizyjne. Na wypadek naruszenia obowiązków umownych, w tym niestosowania się do regulaminów i instrukcji przez agenta, umowa przewidywała kary umowne. Agent zobowiązany był przestrzegać zakazu konkurencji. Mógł używać logo firmy tylko w celach wynikających z umowy. (...) w umowie zastrzegł prawo dokonywania kontroli agenta w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z umowy, a w

szczególności należytego zabezpieczenia danych, zachowania tajemnicy zawodowej oraz udostępnionego agentowi majątku w celu wykonania umowy. Upoważnieni pracownicy dającego zlecenie mogli żądać usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Odmowa poddania się kontroli albo usunięcia uchybień mogła skutkować nałożeniem na agenta kary umownej.

Dowód: aneks nr (...) do umowy o wspólnym przedsięwzięciu z dnia 4 maja 2009 r. wraz z załącznikami (k. 117-141, 145, 147), aneks nr (...) do umowy pośrednictwa finansowego i koordynowania (k. 143), informacja z (...) J. T. (k. 304, 306), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450).

W momencie zawarcia powyższego kontraktu i w całym okresie jego obowiązywania J. T. posiadał kwalifikacje niezbędne dla należytego wykonywania zlecenia. Nie był osobą karaną, co kilkakrotnie potwierdzone było zaświadczeniami z Krajowego Rejestru Karnego (každorazowo agent udzielał upoważnienia dającemu zlecenie do pozyskiwania informacji o zapisie w K.). Nadto dysponował wymaganymi pełnomocnictwami, zaświadczeniami o odbywaniu szkoleń i kursów oraz zaliczeniu egzaminów organizowanych zarówno przez (...) jak i jego kontrahentów. W związku z jego czynnościami zawodowymi nigdy nie było skarg ze strony klientów. Osiągał bardzo dobre wyniki finansowe. Przeprowadzane kontrole nie wykazywały żadnych nieprawidłowości. Obsługiwał dużo klientów, którzy do niego wracali. Postrzegany był jako godny zaufania i pomocny, miał dobrą opinię.

J. T. był wyznaczoną osobą w oddziale w P. na stanowisku agenta-lidera. J. T. nie powinien posługiwać się pieczętą z napisem dyrektora oddziału. Był agentem – liderem, spotykał się z zarządem pozwanego, uczestniczył w rozwoju firmy, zgłaszał zapotrzebowanie administracyjne. J. T. nie miał uprawnień do wydawania poleceń. Posługiwał się pieczętą z napisem doradca, natomiast pieczętą oznaczoną jako Biuro w P. należała do asystentki. J. T. nie zarządzał personelem, nie nadzorował pracy pracowników.

Dowód: oświadczenie J. T. z dnia 20 lipca 2015 r. (k. 159), upoważnienia do wykonywania czynności agencyjnych (k. 151, 153, 155, 157, 161, 163, 165, 167, 169-170, 172, 174, 176, 178, 180, 182, 184-185, 187, 189-200, 202, 204, 206, 208, 210, 212, 214, 216, 218, 220, 222-223, 225, 227-228, 230, 232, 234, 236, 238, 240-241, 243-244, 246, 248), dokumenty potwierdzające kwalifikacje J. T. załączone do odpowiedzi na pozew (k. 149, 250, 252, 254, 256, 258, 260, 262, 264, 266, 268, 270, 272, 274, 276, 278, 280, 282, 284, 286, 288, 290, 292, 294, 296, 298, 300, 302), zeznania świadka M. F. (e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019 r. 00:01:14 – 00:54:42 k. 401-403), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450).

Powódka J. H. posiada wykształcenie wyższe. W 2009 r. zawarła związek małżeński z Z. H.. Powódka jest zatrudniona w I., ale od około 3 lat przebywa na urlopie wychowawczym. Na utrzymanie łoży jej mąż Z. H., który jest zatrudniony w branży (...)

W 2012 r. powódka wraz z mężem była zainteresowana zakupem mieszkania w P.. Powódka konsultowała kwestie kredytu hipotecznego z doradcą (...), który ostatecznie pośredniczył w załatwieniu kredytu hipotecznego na zakup nieruchomości. J. T. reprezentował (...) S.A. Pomiędzy powódką a (...) S.A. została zawarta ustna umowa zlecenia dotycząca prezentowania zleciodawcy przez przyjmującego zlecenie oferty podmiotów, na rzecz których prowadzi usługi pośrednictwa finansowego. Potwierdzenie zawarcia tej umowy znalazło się w dokumencie oświadczenia o przyjęciu informacji w sprawie przetwarzania danych osobowych, podpisanym przez powódkę w dniu 4 kwietnia 2012 roku.

Powódka wraz z mężem z uwagi na pomyślną współpracę w zakresie pośredniczenia w kredycie mieszkaniowym mieli do J. T. zaufanie.

Dowód: wydruk wiadomości e-mail (k. 13-21), oświadczenie o przyjęciu informacji w sprawie przetwarzania danych osobowych z dnia 4 kwietnia 2012 r. (k. 113), umowa o kredyt hipoteczny z dnia 20 kwietnia 2012 r. (k. 420-425), zeznania świadka Z. H. (e-protokół rozprawy z dnia 8 kwietnia 2019 r. 00:05:34 – 00:44:27 k. 360-361v), zeznania

świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450), zeznania powódki (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:33:06 – 00:44:58 k. 450-451).

Wiosną 2017 r. z powódką skontaktował się J. T., który przedstawił jej ofertę kredytową. Powódka wraz z mężem była zainteresowana kredytem hipotecznym na zakup nowego domu. J. T. przysłał powódce kilka ofert kredytu.

W kwietniu 2017 r. J. T. za pośrednictwem wiadomości e-mail przedstawił powódce ofertę lokaty bankowej terminowej. Poinformował powódkę, że firma (...) oferuje nowe usługi i współpracuje z (...). Wiadomości e-mail były kierowane ze skrzynki (...) Powódka po rozmowie z mężem postanowiła odłożyć w czasie decyzję o zakupie domu i zainwestować w lokatę. Powódka wraz z mężem sprawdziła oferty innych lokat w innych placówkach finansowych oraz sprawdziła stronę internetową pozwanej spółki, na której znajdowało się logo (...), jednak oferta przedstawiona przez J. T. wydawała im się korzystna. Powódka posiadała wraz z mężem oszczędności w wysokości 100.000 zł i była zainteresowana lokatą na okres 6 miesięcy. Małżonkowie H. uważali propozycję J. T. za bezpieczną, nie chcieli ryzykować z inwestycjami, a do J. T. mieli zaufanie.

W dniu 28 kwietnia 2017 r. powódka zawarła za pośrednictwem J. T. umowę bankowej lokaty terminowej nr (...). Jako druga strona tej czynności wskazany był (...) S.A. z siedzibą w W..

Zgodnie z § 1 w/w umowy, za pośrednictwem (...) powódka, na podstawie przedmiotowej umowy otworzyła lokatę terminową w (...) na kwotę 100.000 zł.

Lokata została zawarta na okres 6 miesięcy. Oprocentowanie lokaty miało wynosić 3,6% w skali roku i miało być stałe w całym okresie trwania umowy. Odsetki z tytułu zawartej lokaty za cały czas jej trwania miały wynosić 1.800 zł, pod warunkiem utrzymania lokaty przez cały okres 6 miesięcy. Wypłata zdeponowanych na lokacie środków wraz z należnymi odsetkami (po potrąceniu podatku), nastąpić miała przelewem w dniu zakończenia lokaty na ten sam rachunek bankowy, z którego został wykonany przelew zasilający lokatę. Wypłata środków miała nastąpić automatycznie, bez konieczności składania dodatkowej dyspozycji.

Powódka dokonała wpłaty środków pieniężnych na rachunek bankowy wskazany w umowie, będący w dyspozycji (...). Numer konta podany w dokumencie umowy nie był numerem rachunku (...), ale prywatnego konta J. T.. Powódka otrzymała przedpłaconą kartę upominkową do (...) o wartości 1.000 zł.

Umowa została podpisana w oddziale pozwanego w P. przez powódkę oraz przez J. T. jako doradcę finansowego, który dodatkowo opieczętował umowę pieczęcią firmową (...) S.A. i pieczęcią imienną.

W dniu 28 października 2017 r. został zawarty aneks do umowy bankowej lokaty terminowej, na podstawie którego wydłużony został okres na jaki została lokata zawarta, tj. na okres kolejnych 6 miesięcy – do dnia 2 maja 2018 r. Oprocentowanie zostało ustalone na 3,9% w skali roku i było stałe w całym okresie trwania umowy. Łączne odsetki z tytułu zawartej lokaty za cały okres jej trwania, tj. za okres 12 miesięcy miały wynieść 3.900 zł, pod warunkiem utrzymania lokaty przez cały okres. Aneks został podpisany przez powódkę i J. T. oznaczonego jako Dyrektora Oddziału, który opieczętował aneks pieczęcią firmową (...) Finanse S.A. oraz pieczęcią służbową – imienną.

Podczas współpracy z firmą (...) powódka kontaktowała się tylko z J. T..

Dowód: umowa bankowej lokaty terminowej z dnia 28 kwietnia 2017 r. (k. 9), aneks do umowy bankowej lokaty terminowej (k. 10), potwierdzenia przelewów (k. 11-12), wydruk wiadomości e-mail (k. 13-21), oświadczenie o przyjęciu informacji w sprawie przetwarzania danych osobowych z dnia 4 kwietnia 2012 r. (k. 113), zeznania świadka Z. H. (e-protokół rozprawy z dnia 8 kwietnia 2019 r. 00:05:34 – 00:44:27 k. 360-361v), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450), zeznania powódki (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:33:06 – 00:44:58 k. 450-451).

Pomimo upływu okresu obowiązywania umowy, pieniądze znajdujące się na lokacie nie zostały po dniu 2 maja 2018 r. zwrócone powódce. Kontaktowała się ona z J. T. telefonicznie i e-mailowo, jednak od czerwca 2018 r. telefon J. T. był wyłączony.

Powódka pismem z dnia 14 czerwca 2018 r. wezwała J. T. o zwrot środków pieniężnych w kwocie 100.000 zł wraz z odsetkami, a w dniu 29 czerwca 2018 r. wezwała (...) S.A. do zapłaty kwoty 100.000 zł, podając, że jest zobowiązany do naprawienia szkody wyrządzonej przez osobę podlegającą jej kierownictwu.

W piśmie z dnia 10 lipca 2018 r. pozwany nie uznał swojej odpowiedzialności za działania J. T., podnosząc, że (...) jako pośrednik kredytowy nie prowadzi i nie może prowadzić działalności w zakresie zakładania lokat bankowych.

J. T. z uwagi na uzależnienie od hazardu pieniądze wpłacone przez powódkę tytułem lokaty przeznaczył na gry hazardowe.

Dowód: wezwanie o zwrot środków z lokaty (k. 22), korespondencja sms-owa (k. 23-26), przedsądowe wezwanie do zapłaty z dnia 29 czerwca 2018 r. (k. 30-31), pismo z dnia 10 lipca 2018 r. (k. 32-34), zeznania świadka Z. H. (e-protokół rozprawy z dnia 8 kwietnia 2019 r. 00:05:34 – 00:44:27 k. 360-361v), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450), zeznania powódki (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:33:06 – 00:44:58 k. 450-451).

W dniu 18 czerwca 2018 r. pozwany powziął wiadomość, że J. T. dopuścił się działań na szkodę osób poszkodowanych i w dniu 18 czerwca 2018 r. pozwany rozwiązał ze skutkiem natychmiastowym zawartą z nim umowę. Ponadto zawiadomił Prokuraturę Rejonową (...) w W. (sygn. akt III Ds. 383/18) o popełnieniu przestępstwa przez J. T. oraz wszczął wewnętrzne postępowanie wyjaśniające.

W dniu 26 czerwca 2018 r. powódka złożyła do Prokuratury Rejonowej P. – (...) w P. zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez J. T..

Oprócz powódki pokrzywdzonych działalnością J. T. jest wielu innych klientów (...) Finanse SA. Po ujawnieniu procederu pracownicy (...) zabezpieczyli dyski z zapisem korespondencji J. T. z klientami. Pozwany usuwał jednak na bieżąco korespondencję dotyczącą spornych lokat.

Dowód: zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa złożone przez powódkę (k. 27-27v), zawiadomienie o wszczęciu śledztwa (k. 111), wypowiedzenie umowy (k. 308), zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa złożone przez pozwanego wraz z uzupełnieniem zawiadomienia (k. 339-353), zeznania świadka M. F. (e-protokół rozprawy z dnia 3 lipca 2019 r. 00:01:14 – 00:54:42 k. 401-403), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, przesłuchania świadków i powódki.

Dokumenty przedłożone przez strony, w większości mające charakter dokumentów prywatnych, nie były przez strony kwestionowane (żadna ze stron nie kwestionowała, że osoby, które dokumenty te podpisały złożyły oświadczenia w nich zawarte). Nie budziły też wątpliwości sądu. Odmienną kwestią jest jednak to, że z ich treści każda ze stron wyprowadzała odmienne wnioski o konsekwencjach prawnych stanu faktycznego niniejszej sprawy, co zostanie omówione w dalszej części uzasadnienia.

Zeznaniom świadka Z. H. i M. F. – męża powódki sąd dał wiarę, albowiem były one logiczne i spójne ze zgromadzonym materiałem dowodowym.

Zeznaniom świadka J. T. sąd zasadniczo dał wiarę, albowiem były one zgodne z zebrany materiałem dowodowym, za wyjątkiem okoliczności związanych z tym, czy (...) miał w swojej ofercie pośrednictwo przy zawieraniu umów lokat bankowych oraz tego czy faktycznie takie umowy były zawierane. Okoliczność ta nie wynikała z jakiegokolwiek dokumentu przedłożonego w sprawie, a zeznania świadka w tym zakresie są wyjątkowo lakoniczne. Poza tym

świadek M. F. kategorycznie stwierdziła, że spółka (...) nigdy nie miała w ofercie produktów lokaty bankowej. Jako niewiarygodne sąd uznał również twierdzenia co do tego, że oprócz prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej J. T. był zatrudniony na część etatu u pozwanego. Po pierwsze świadek nie wskazał na jaką część etatu była zatrudniony, w jakich charakterze i za jakim wynagrodzeniem, jaki był jego zakres obowiązków z tego tytułu. Po drugie pozwany zaprzeczył, aby zatrudniał J. T. na część etatu. Pozwany konsekwentnie od samego początku podnosił, że z J. T. łączyła go jedynie umowa współpracy. W związku z tym sąd uznał, że okoliczność rzekomego zatrudnienia na część etatu została podniesiona przez świadka jako nieudolna próba przerzucenia odpowiedzialności na pozwanego, albowiem świadek zdaje sobie sprawę, że w przypadku wykazania braku odpowiedzialności pozwanej spółki za działania J. T., on sam będzie ponosił odpowiedzialność odszkodowawczą wobec poszkodowanych osób.

Zeznaniom powódki sąd dał wiarę w całości albowiem były logiczne i spójne, a ponadto znajdowały potwierdzenie w dokumentach znajdujących się w aktach sprawy. Subiektywne odczucia powódki co do tego, że doszło do zawarcia umowy lokaty bankowej z pozwanym nie mogą przesądzać o wiarygodności bądź braku wiarygodności jej zeznań.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powódka J. H. domagała się zasądzenia od pozwanego (...) Finanse S.A. odszkodowania – zwrotu środków pieniężnych które wpłaciła tytułem lokaty w wysokości 100.000 zł oraz kwotę 3.900 zł tytułem odsetek od lokaty bankowej terminowej, wskazując, iż zawarła z pozwanym umowę na podstawie art. 97 k.c.

Zgodnie z art. 97 k.c. osobę czynną w lokalu przedsiębiorstwa przeznaczonym do obsługi publiczności poczytuje się w razie wątpliwości za umocowaną do dokonywania czynności prawnych, które zazwyczaj bywają dokonywane z osobami korzystającymi z usług tego przedsiębiorstwa.

Mechanizm przypisania przedsiębiorcy skutków prawnych czynności dokonywanych przez osobę wskazaną w art. 97 k.c. działa tylko w odniesieniu do czynności prawnych zwykle dokonywanych z odbiorcami usług (klientami) przedsiębiorstwa. Sformułowanie użyte w tym przepisie nie oznacza jednak, że czynności te ograniczają się do umów o świadczenie usług. Należy przyjąć, że są to czynności typowe, dokonywane na bieżąco w toku działalności przedsiębiorstwa i zgodne z jej profilem (J. Strzebinczyk, w: E. Gniewek, P. Machnikowski, Komentarz KC, 2016, s. 250; J. Grykiel, w: M. Gutowski, Komentarz KC, t. 1, 2016, s. 657; por. M. Pazdan w: K. Pietrzykowski, Komentarz KC, t. 1, 2015, s. 416).

Podmiotowo przepis art. 97 k.c. odnosi się do wszystkich osób, które mają faktyczną możliwość dokonywania czynności prawnych w obiektach przedsiębiorstwa i ma zastosowanie zawsze, gdy przedsiębiorstwo nie poinformowało w sposób wyraźny swoich klientów, o tym, że konkretne osoby czynne w jego lokalu nie są umocowane do zawierania umów (zob. wyrok

Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - I Wydział Cywilny z dnia 22 marca 2017 r. I ACa 964/16, Legalis numer 1636851). Jednak przedmiotowo dotyczy to jedynie umów tego rodzaju, jakie zwykle są zawierane w tym lokalu. Tylko wówczas klient może spodziewać się, że jej skutki prawne powstaną bezpośrednio dla przedsiębiorstwa (przedsiębiorcy).

Powódka powołując się na art. 97 k.c., podnosiła, że za pośrednictwem pozwanej spółki została zawarta umowa bankowej lokaty terminowej, w lokalu przedsiębiorstwa pozwanej spółki, z jej pracownikiem, który była wyposażony w narzędzia, w tym w pieczętki.

W ocenie Sądu ze zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że art. 97 k.c. nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie, mając na uwadze końcowe brzmienie tego przepisu, tj. „(...) które zazwyczaj bywają dokonywane z osobami korzystającymi z usług tego przedsiębiorstwa”.

W pierwszej kolejności należało zatem ustalić jaki był zakres działalności pozwanej spółki, w jaki sposób funkcjonowała, jakie czynności wykonywała, jakie produkty oferowała swoim klientom. Pozwany (...) Finanse S.A. działa jako pośrednik kredytu hipotecznego w rozumieniu art. 48 i 53 ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie

hipotecznym oraz nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (Dz. U. z 2017 r., poz. 819, dalej jako „k.h.p.a.”), jak również jako agent ubezpieczeniowy, o którym mowa w art. 7 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2210, dalej jako „u.p.u.”), działający na rzecz wielu towarzystw ubezpieczeniowych, czyli tzw. multiagent. Działanie pozwanego sprowadza się zatem do skojarzenia ze sobą klienta oraz instytucji finansowej, przekazania wniosku kredytowego czy też ubezpieczeniowego, nie zaś do składania oświadczenia woli w imieniu instytucji rynku finansowego, chyba, że pracownik pozwanego posiadałby pełnomocnictwo do składania oświadczeń woli w imieniu instytucji finansowej, bezpośrednio przez tą instytucję przygotowane. Pozwany zajmuje się również pośredniczeniem w obrocie nieruchomości, leasingu, faktoringu czy funduszach inwestycyjnych.

Powódka twierdziła, że lokata bankowa dotyczyła działalności pozwanego w ramach pośredniczenia w funduszach inwestycyjnych. Powoływała się również na działalność pozwanego w tym zakresie, która wynikała z jego strony internetowej. Z wydruku ze strony internetowej pozwanej spółki (k. 28) wynika, że (...) należy do wielkiej trójki firm pośrednictwa finansowego w Polsce. Klienci mają do dyspozycji pełną gamę produktów finansowych: kredyty hipoteczne, produkty inwestycyjne, plany oszczędnościowe, produkty ubezpieczeniowe. Zdecydowanie umowa bankowej lokaty terminowej nie należy do produktów z zakresu kredytów hipotecznych, planów oszczędnościowych, i produktów ubezpieczeniowych. Należało zatem rozważyć, czy można taką umowę zakwalifikować jako produkt inwestycyjny. Pozwany na swojej stronie internetowej w zakładce Inwestycje przedstawił jakimi produktami inwestycyjnymi się zajmuje i wskazał na: fundusze inwestycyjne otwarte, fundusze inwestycyjne zamknięte, emeryturę, przyszłość dziecka i wcześniejszą spłatę kredytu (k. 29). Z powyższego wynika, że pozwany nie prowadził działalności pośredniczej w zakresie lokat bankowych. Nie wynika to ani ze strony internetowej pozwanego jak również pracownik pozwanej spółki M. F. wskazała, że pozwana spółka nigdy nie zajmowała się lokatami bankowymi, nie miała ich w ofercie. Pozwany nie oferował pośrednictwa w zawieraniu lokaty bankowej zarówno na swojej stronie internetowej jak również w różnych broszurach czy też reklamach. Wprost nie wynika to też z żadnego innego dokumentu, zatem należy przyjąć w świetle zgromadzonego materiału dowodowego, że pośredniczenie w zawieraniu umów lokaty bankowej było poza zakresem działalności pozwanego. Podkreślić należy, że świadek J. T. również nie potwierdził, aby pozwana spółka zajmowała się pośredniczeniem w zawieraniu lokat bankowych. Jego zeznania w tym zakresie były niewiarygodne. Z jednej strony nie wykluczał takiej możliwości, a drugiej jak twierdził nie pamiętał aby on lub inni pracownicy takie umowy zawierali. W ocenie sądu gdyby pozwana spółka zajmowała się pośredniczeniem w zawieraniu lokat bankowych to J. T. jako agent zapewne również tym by się zajmował i pamiętałby, że takie zawierał umowy (poza tymi które ewidentnie wynikają z jego oszukańczego procederu).

Podsumowując powyższe rozważania sąd uznał, iż okoliczność, że sporna umowa z dnia 28 kwietnia 2017 r. wraz z aneksem do niej (k. 9-10) została zawarta w lokalu przedsiębiorstwa pozwanego, przy pomocy narzędzi wykorzystywanych przez współpracujących z pozwaną spółką agentów nie oznacza, że art. 97 k.c. znajduje zastosowanie w przedmiotowej sprawie. Otóż umowa ta nie była w świetle przepisu art. 97 k.c. zazwyczaj zawierana w ramach działalności gospodarczej pozwanej spółki. Wręcz przeciwnie spółka nie zajmowała się tego typu produktami – lokatami bankowymi, a co za tym idzie J. T. nie mógł mieć umocowania ze strony pozwanej spółki do zawierania tego typu umów w imieniu pozwanego.

Ponadto należy zauważyć, że sama umowa z dnia 28 kwietnia 2017 r. jak i aneks do niej z dnia 28 października 2017 r. zostały zawarte z jednej strony – zgodnie z nagłówkiem umowy jako umowa bankowej lokaty terminowej, a z drugiej strony z treści umowy wynika, że pozwany pośredniczy w otworzeniu lokaty terminowej. Powyższe pozostaje ze sobą w sprzeczności. Nasuwa wątpliwości, czy umowa miała być zawarta na otwarcie lokaty czy na pośrednictwo w otwarciu tej lokaty. Podkreślić należy, że agenci współpracujący z pozwanym nie zawierali umów z klientami, tylko przygotowywali dokumenty, pomagali wypełniać dokumenty i je gromadzić, umawiali spotkania klientów z instytucją finansową celem podpisania umowy, a na tych spotkaniach mógł uczestniczyć agent i ewentualnie podpisać umowę, lecz w imieniu i na rzecz instytucji finansowej na podstawie odrębnego upoważnienia. Tym samym skoro lokata bankowa miała zostać założona w (...), to powódka winna taką umowę podpisać w (...), a ewentualnie J. T. mógłby podpisać umowę bankowej lokaty terminowej w imieniu i na rzecz (...), na podstawie wyraźnego pełnomocnictwa ze

strony (...). Taka umowa mogłaby zostać podpisana również w placówce pozwanej spółki, lecz w obecności pracownika (...) – lub J. T., gdyby został do tego upoważniony. W okolicznościach niniejszej sprawy powyższe przesłanki i okoliczności nie zachodzą.

Powódka podnosiła, że miała zaufanie do J. T., dlatego też nie miała wątpliwości co do zakresu czynności wykonywanych przez niego i nie nasuwały się jej żadne podejrzenia odnośnie braku umocowania J. T. do składania oświadczeń woli w imieniu pozwanej spółki. Pozwany zaś stał na stanowisku, że skoro umowa nie została przygotowana na druku służbowym i nie wszystkie elementy wskazane w umowie o lokatę zostały prawidłowo oznaczone, to powinno to dać powódce do myślenia, czy aby na pewno umowa została zawarta z osobą upoważnioną. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w 2012 r. J. T. pośredniczył w zawarciu przez powódkę umowy kredytu hipotecznego. Pomagał jej w formalnościach z tym związanych, przedstawił oferty kredytów hipotecznych, lecz samą umowę kredytu hipotecznego powódka podpisała bezpośrednio w banku, w obecności pracownika banku. Z J. T. wówczas nie podpisywała żadnej umowy, w tym również w zakresie pośrednictwa. Analogicznie więc powódka powinna przyjąć, że umowa lokaty terminowej powinna zostać zawarta w banku. Poza tym powódce powinny być przekazane dokumenty dotyczące założenia lokaty, a takich powódce nie przekazano. Z kolei świadek J. T. zeznał, że powódka mogła nie dostrzec tego że to nie była prawdziwa lokata, albowiem spotkanie odbywało się w biurze (...), wiadomości e-mail wysyłał ze skrzynki służbowej, posługiwał się teczkami firmowymi i pieczętką firmową. Przede wszystkim świadek wskazywał, że klienci mieli do niego zaufanie i to wykorzystał w swoim przestępczym procederze. J. T. w swoich zeznaniach podkreślił, że przykładał dużą wagę do tego, aby osoby zawierające z nim umowy nie miały świadomości i nie mogły się zorientować, że w rzeczywistości działał z przekroczeniem swoich uprawnień. Pozwana spółka nie wiedziała o jego poczynaniach, bo usuwał wiadomości.

Mając na uwadze powyższe, Sad uznał, że umowa z dnia 28 kwietnia 2017 wraz z aneksem do niej z dnia 28 października 2017 r. nie została skutecznie zawarta pomiędzy pozwaną spółką a powódką i nie mogła w związku z tym rodzić odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. Z powyższych przyczyn powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wprawdzie w pozwie powódka nie wskazywała na podstawy odpowiedzialności deliktowej pozwanego, to jednak w piśmie procesowym z 10 grudnia 2018 roku pełnomocnik powódki ustosunkowując się do odpowiedzi na pozew odniósł się do tej kwestii wskazując, iż jego zdaniem pozwana nie jest zwolniona od odpowiedzialności wynikającej z treści art. 430 k.c.. W związku z tym sąd badając materialnoprawne podstawy powództwa, na podstawie okoliczności faktycznych przytoczonych przez strony, zbadał również czy pozwana spółka nie ponosi odpowiedzialności deliktowej.

Dyspozycja art. 415 k.c. tworzy regułę ogólną w reżimie odpowiedzialności deliktowej i za podstawową zasadę odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym przyjmuje winę. Postaci odpowiedzialności deliktowej, poza: 1) odpowiedzialnością za czyny własne, przewidzianą przez art. 415–416 k.c. oraz 422–426 k.c., w reżimie deliktowym występuje: 2) odpowiedzialność Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego i innych osób prawnych za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej (art. 417–421 k.c.), 3) odpowiedzialność za czyny cudze (art. 429–430 k.c.), 4) odpowiedzialność za zwierzęta i rzeczy (art. 431–434 k.c.), 5) odpowiedzialność związana z użyciem sił przyrody (art. 435–437 k.c.), 6) odpowiedzialność w związku ze szkodą poniesioną w cudzym i wspólnym interesie i w związku z zapobieżeniem szkodzie (art. 438–439 k.c.), oraz 7) odpowiedzialność za produkt niebezpieczny (art. 4491–44910 k.c.).

Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej są: 1) zaistnienie szkody; 2) wystąpienie faktu, za który ustawa czyni odpowiedzialnym określony podmiot, czyli czynu niedozwolonego; 3) związek przyczynowy między czynem niedozwolonym a szkodą w tej postaci, iż szkoda jest jego zwykłym następstwem.

Ciężar dowodu co do wszystkich tych okoliczności obciąża co do zasady poszkodowanego, z tym że specyficznie kształtuje się jego sytuacja procesowa w związku z wykazywaniem zaistnienia podstaw do przypisania odpowiedzialności za czyn niedozwolony. Przy odpowiedzialności na zasadzie winy poszkodowany będzie miał z

reguły obowiązku wykazania okoliczności, które dadzą podstawę do postawienia zarzutu zawinionego działania lub zaniechania, choć w przypadkach z art. 427, 429 czy art. 431 § 1 k.c. dowód taki nie będzie konieczny.

Dla zwolnienia z obowiązku naprawienia szkody osoba, która miała by być za nią odpowiedzialna w okolicznościach opisanych w art. 427, 429 czy art. 431 § 1 k.c., przeprowadzić musi dowód okoliczności ekskulpujących. W przypadku odpowiedzialności na zasadzie ryzyka poszkodowany przeprowadzić musi jedynie dowód, iż szkoda związana była z określonym zdarzeniem rodzącym odpowiedzialność, a osoba zobowiązana do jej naprawienia dla uchylenia się od tej odpowiedzialności wykazać musi istnienie okoliczności egzoneracyjnych. Dla odpowiedzialności na zasadzie słuszności poszkodowany powinien przeprowadzić dowód istnienia okoliczności uzasadniających przyjęcie wniosku, że naprawienia szkody wymagają zasady współżycia społecznego, zwłaszcza ze względu na niezdolność poszkodowanego do pracy, jego ciężkie położenie materialne, czy ze względu na porównanie stanu majątkowego poszkodowanego i sprawcy (komentarz do art. 415 k.c. red. Gniewek 2019, wyd. 9/Dubis).

W przedmiotowej sprawie nie można pociągnąć do odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 415 k.c. z uwagi na brak wykazania zawinienia za jego własne działania. W związku z tym należało rozważyć odpowiedzialność pozwanego w oparciu o art. 429 i 430 k.c.

Stosownie do treści art. 430 k.c. kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej czynności. Z kolei art. 429 k.c. ustanawia inną regułę odpowiedzialności dotyczącą przede wszystkim wypadków samodzielnego działania wykonawcy i opartą na zasadzie winy powierzającego. Art. 429 k.c. stanowi bowiem, że kto powierza wykonanie czynności drugiemu ten nie jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną przez sprawcę przy wykonywaniu powierzonej mu czynności, chyba że nie ponosi winy w wyborze albo, że wykonanie czynności powierzył osobie, przedsiębiorstwu lub zakładowi, które w zakresie swej działalności zawodowej trudnią się wykonywaniem takich czynności.

Art. 429 k.c. dotyczy zatem wszystkich przypadków powierzenia wykonania czynności innej osobie i wyrządzenia nią ostatnią szkody, natomiast art. 430 k.c. mówi o powierzeniu na własny rachunek wykonania czynności innej osobie, w która podlega kierownictwu powierzającego, oraz wyrządzeniu szkody przez tę osobę w sposób zawiniony. Oznacza to, że art. 430 k.c. stanowi przepis szczególny wobec art. 429 k.c., a poszczególny przypadek wyrządzenia szkody może uzasadnić zastosowanie jednego bądź drugiego z nich, nigdy obydwu jednocześnie. Kryteria rozdzielające zakresy zastosowania tego przepisu są dwa - relacja podległości między powierzającym, a wykonawcą oraz wina wykonawcy. Jeśli którykolwiek z tych elementów nie występuje w danym stanie faktycznym to nie powstaje odpowiedzialność na zasadzie ryzyka z art. 430 k.c. możliwe jest jednak zastosowanie art. 429 k.c., w razie spełnienia przesłanek podmiotowych dotyczących powierzającego.

Kluczowym do przesądzenia odpowiedzialności pozwanego było ustalenie czy doszło do wyrządzenia szkody przy wykonywaniu powierzonej czynności czy tylko przy okazji (przy sposobności) wykonania powierzonej czynności. Kryteria te nie zostały jednoznacznie określone. W „Wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w sprawie odpowiedzialności Skarbu Państwa (...)” przyjęto, że o tym, czy szkoda została wyrządzona przez funkcjonariusza przy wykonywaniu powierzonej mu czynności „decyduje cel działania sprawcy” (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 1971 r., III CZP 33/70, OSNC 1971, z. 4, poz. 59, teza V.). Szkoda nie zostaje wyrządzona przy wykonywaniu powierzonej czynności w sytuacji, w której funkcjonariusz urzeczywistnia w istocie inny cel niż wynikający z powierzonej mu funkcji (np. cel osobisty). W uchwale tej wskazywano jednak na możliwości przyjęcia innych kryteriów w omawianym zakresie (stan wyrządzenia szkody przy wykonywaniu powierzonej funkcjonariuszowi czynności następowałby także wtedy, gdyby funkcjonariusz działał w interesie osobistym, ale tylko dlatego, że wykonanie czynności służbowej umożliwiło mu wyrządzenie tej szkody). Wytyczne powyższe mają wprawdzie zastosowanie do funkcjonariuszy Skarbu Państwa, jednak rozważania dotyczące sposoby wykładni pojęcia „przy wykonywaniu powierzonej czynności” może mieć zastosowanie w niniejszej sprawie. Należy zgodzić się z zaprezentowanym w cytowanej powyżej uchwale Sądu Najwyższego stanowiskiem, że w zakresie poszukiwania kryterium służącym do oceny tego, czy szkoda została wyrządzona „przy wykonywaniu” powierzonych czynności

decydującego znaczenia nie może mieć tylko cel działania podwładnego, inny niż oczekiwania przełożonego i poszkodowanego. Nieuzasadnione byłoby zatem twierdzenie, że zwierzchnik mógłby odpowiadać za szkodę wobec poszkodowanego tylko wówczas, gdyby podwładny nie działał zgodnie z zasadniczym celem, jakim kierował się zwierzchnik, powierzając podwładnemu wykonywanie powierzonych czynności na swój rachunek. Ekspozowanie jedynie kryterium celu ograniczałoby znacznie zasięg zastosowania przepisu art. 430 k.c., co nie dałoby się z pewnością pogodzić z koniecznością zapewnienia poszkodowanym odpowiedniej ochrony prawnej. Na powierzającym ciąży bowiem ryzyko wyboru właściwych osób do wykonywania powierzanych im czynności na rachunek powierzającego. To ryzyko jest tym szersze, im szerszy jest zespół czynności powierzonych wykonawcy i szerszy potencjalnie krąg osób poszkodowanych. Dlatego przy określaniu tego, czy podwładny wyrządził szkodę „przy wykonywaniu” powierzonych mu czynności (zespołu czynności) należałoby zatem brać po uwagę także inne jeszcze kryteria pozwalające na stwierdzeniu funkcjonalnego związku pomiędzy powierzeniem (aktem powierzenia) i wykonywaniem czynności przez podwładnego, powodującym powstanie szkody u osób trzecich. Po pierwsze, istotne jest, czy podwładny działał w ogóle w ramach powierzonego mu zespołu (kategorii) czynności. Po drugie, jaki jest krąg osób poszkodowanych. Po trzecie, czy było to jednorazowy akt wykonania powierzonych czynności czy też działania miały charakter długoterminowy (ciąg powtarzających się czynności podwładnego w dłuższym odcinku czasowym, skoordynowany z treścią kompleksu powierzonych mu czynności). Po czwarte, jakie było miejsca wykonywania przez podwładnego powierzonych mu czynności i posługiwania się przez podwładnego stosownymi przedmiotami (tzw. rekwizytami) oraz oznaczeniami przysługującymi powierzającemu. Po piąte, czy wykonawca czynności podlega kierownictwu zwierzchnika przy wykonywaniu czynności, nawet gdy zwierzchnik nie wykonuje takiego kierownictwa w sposób stały w ramach przewidzianych aktów kontroli i nadzoru wobec podwładnego i tym samym - pozostawia mu spory margines samodzielności co do sposobu wykonywania powierzonej funkcji. Oznacza to, że cel działania sprawcy szkody - w świetle art. 417 § 1 k.c. - nie może stanowić jedyne kryterium przesądzającego o tym, czy funkcjonariusz wyrządził swoim zachowaniem szkodę przy wykonywaniu powierzonej czynności.

W tym miejscu warto też odwołać się do wywodów zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2015 roku w sprawie I CSK 657/14, w którym Sąd Najwyższy dokonał wykładni art. 11 ust. 1 ustawy o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Omawiając przesłankę szkody wyrządzonej „w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych” wskazał na możliwość odwołania się w tym zakresie do poglądów wyrażanych w orzecznictwie przy objaśnianiu pojęcia szkody wyrządzonej „przy wykonywaniu powierzonej czynności”. Sąd Najwyższy podzielił pogląd, że cel działania sprawcy nie stanowi jedyne kryterium rozróżnienia szkody wyrządzonej przy wykonywaniu określonej czynności bądź tylko przy okazji jej wykonywania. Na możliwość przyjęcia innych kryteriów wskazał również Sąd Najwyższy w powołanej uchwale Izby Cywilnej z dnia 15 lutego 1971 r., III CZP 33/70. Sformułowanie „w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych”, jakim posłużył się ustawodawca w art. 11 ust. 1 u.p.u., przemawia za przyjęciem, że w przepisie tym chodzi o funkcjonalny związek między wyrządzeniem szkody a wykonywaniem czynności agencyjnych, czyli funkcjonalne powiązanie między wykonywaniem czynności agencyjnych a wyrządzeniem szkody. W uzasadnieniu wskazano, że agentka pozwanego zakładu ubezpieczeń „wyrządziła powódce szkodę w związku z wykonywaniem czynności agencyjnych. Za przyjęciem takiego związku przemawia w szczególności powiązanie oferty nazwanej inwestycyjną z uprzednim prawidłowym zawarciem umowy ubezpieczenia, kierowanie tej oferty do klientów zakładu ubezpieczeń związanych z nim zawartą wcześniej umową, prowadzenie działalności nazwanej inwestycyjną w siedzibie agencji zakładu ubezpieczeń, posługiwanie się jego firmowymi formularzami i pieczęciami i wreszcie wykorzystanie postanowienia § 6 ust. 6 ogólnych warunków ubezpieczenia, w którym była mowa o wpłacaniu składek na rachunek bankowy albo w inny sposób uzgodniony z zakładem ubezpieczeń, dla przekonania o możliwości dokonywania wpłat gotówkowych w siedzibie agencji”. Dodać do tego należy, że w opisywanym casusie agentka oferowała poszkodowanym wymyślony produkt, którego w ogóle nie było w ofercie pozwanego ubezpieczyciela. Dla porządku wskazać trzeba, że z woli ustawodawcy do odpowiedzialności ubezpieczyciela za działania jego agenta nie stosuje się art. 429 k.c.

Sąd orzekający w sprawie niniejszej w pełni akceptuje przedstawioną wyżej szeroką interpretację pojęcia „przy wykonywaniu powierzonej czynności” – którym posługuje się art. 429 k.c. i 430 k.c.

Analizując jednak stan faktyczny niniejszej sprawy przez pryzmat powyższych wywodów należało dojść do wniosku, że nie doszło do wyrządzenia powódce szkody w związku z wykonywaniem powierzonych świadczeniom J. T. czynności, bowiem pozwany nie powierzył J. T. czynności związanych z zawieraniem umów lokaty bankowej. Pozwany w ogóle w zakresie działalności swojego przedsiębiorstwa nie oferował produktów bankowych związanych z lokatami. W związku z tym nie mógł pozwany powierzyć J. T. do wykonywania czynności w zakresie pośredniczenia w zawieraniu umów lokaty bankowej terminowej, a już tym bardziej w zakresie zawierania bezpośrednio takich umów.

Jak wynika ze zgromadzonych w aktach dokumentów świadek J. T. zawarł z (...) S.A. umowę jako przedsiębiorca zajmujący m.in. pośrednictwem pieniężnym, działalnością wspomagającą usługi finansowe, działalnością agentów ubezpieczeniowych (według kodów (...) figurujących w ewidencji działalności gospodarczej - k. 306). Przez cały czas trwania umowy J. T. był osobą niekaraną, ukończył szereg szkoleń potwierdzonych zaświadczeniami. Oznacza to, że pozwany nie odpowiada za działania swego agenta albowiem powierzył czynności osobie, która w zakresie swej działalności trudni się wykonywaniem takich czynności. Stanowi to o właściwie dokonanym wyborze osoby, której czynności zostały powierzone. Powódka nie formułowała twierdzeń, ani nie powoływała dowodów zmierzających do wykazania własnego zaniedbania ze strony (...) Finanse S.A. przy dokonywaniu wyboru. W związku z powyższym art. 429 k.c. w przedmiotowej sprawie nie znajduje zastosowania.

Rozważając przesłanki wynikające z art. 430 k.c. w zakresie odpowiedzialności pozwanego, należało ustalić jaka była forma świadczenia usług przez J. T. na rzecz pozwanego jak również wzajemnych zależności pomiędzy tymi podmiotami.

W ocenie sądu J. T., prowadząc jednoosobową działalność gospodarczą wpisaną do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej pod firmą (...), był agentem w rozumieniu art. 54 k.h.p.a., a także osobą wykonującą czynności agencyjne, o której mowa w art. 9 u.p.u.

Jak wskazano powyżej w okresie spornym pozwanego oraz J. T. łączyła umowa pośrednictwa finansowego i koordynowania. J. T. nie był zatrudniony u pozwanego na podstawie umowy o pracę (taka okoliczność nie została wykazana, a twierdzenia podniesione przez J. T., iż był zatrudniony w oparciu o umowę o pracę na część etatu zostało w ocenie Sądu podniesione na potrzeby niniejszego procesu, celem uwolnienia się świadka J. T. od odpowiedzialności odszkodowawczej, a zarazem twierdzenia te były gołosłowne, nie poparte materiałem dowodowym).

Art. 430 k.c. mówi o osobie, która przy wykonywaniu czynności podlega kierownictwu powierzającego i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek. Pobieżna analiza przepisu sugerowałaby, że chodzi o ścisłą relację podporządkowania wyrażającą się w możliwości wydawania przez przełożonego dyspozycji odnoszących się konkretnie do czynności wykonywanej przez podwładnego. Ograniczałoby to zakres zastosowania przepisu do wąskiej kategorii osób podlegających ścisłemu nadzorowi, wykonujących swoje czynności bez odrobiny swobody i samodzielności, a zatem głównie do wykonawców prostych prac fizycznych. Poza sferą zastosowania art. 430 k.c. pozostawałaby natomiast działalność osób podporządkowanych organizacyjnie, ale w swojej działalności dysponujących pewną autonomią, swobodą decyzji. Przede wszystkim byłyby to osoby wykonujące prace umysłowe, twórcze, badawcze, czynności lecznicze, osoby kierujące zespołami ludzkimi czy procesami technologicznymi bądź organizacyjnymi. Nietrudno zauważyć, że to właśnie w przypadku tej drugiej kategorii osób niebezpieczeństwo wyrządzenia szkody oraz jej ewentualny rozmiar są większe. Dlatego też zarówno nauka, jak i praktyka, chcąc umożliwić stosowanie omawianej reguły odpowiedzialności tam, gdzie jest ona najbardziej przydatna, odchodzą od dosłownego znaczenia przepisu i uznają za właściwe kryterium jego zastosowania tylko ogólną, organizacyjną podległość wykonawcy czynności innej osobie. Najlepszym przykładem takiej interpretacji art. 430 k.c. są poglądy doktryny i orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do odpowiedzialności za szkody wyrządzone w leczeniu. Nie ulega wątpliwości, że lekarz stawiający diagnozę i prowadzący terapię dokonuje tych czynności samodzielnie, zgodnie ze swoją (często ściśle specjalistyczną) wiedzą i nie podlega w tej dziedzinie poleceniom przełożonych. Niemniej jednak powszechnie przyjmuje się dziś, że zatrudniający go zakład opieki zdrowotnej odpowiada za szkody wyrządzone jego działaniem na zasadzie ryzyka, zgodnie z art. 430 k.c. (por. SN I CSK 308/10).

Powstanie odpowiedzialności na zasadzie ryzyka umożliwia zatem cecha kierownictwa rozumianego jako oddziaływanie lub choćby możliwość oddziaływania jednego podmiotu na drugi za pomocą wypowiedzi dyrektywalnych (poleceń, wskazówek) w celu wpływania na zachowanie podmiotu podległego kierownictwu. Decyzje przełożonego wiążące podwładnego mogą mieć zarówno charakter konkretny, odnosić się do ściśle określonego i jednorazowego postępowania, jak i ogólny, dotyczyć całego zespołu zachowań albo nawet wyznaczać tylko kierunek działania podwładnego, pozostawiając mu swobodę doboru sposobów i środków.

Ustawa nie określa, jakiego rodzaju stosunki zwierzchnictwa pomiędzy podmiotami mogą być uznane za uzasadniające odpowiedzialność przełożonego na zasadzie ryzyka. Nie ulega wątpliwości, że stosunek podległości, z którym wiąże się omawiana odpowiedzialność, może mieć charakter zarówno stosunku prawnego, a zatem opierać się na prawnych kompetencjach jednego podmiotu do kierowania zachowaniem drugiego, jak i być stosunkiem czysto faktycznym, w którym posłuch jednej osoby wobec drugiej nie jest skutkiem istnienia jakiegoś obowiązku prawnego.

Z kolei zobowiązaniowe stosunki cywilnoprawne odnoszące się do świadczenia usług, na czele z umowa o dzieło i umowa zlecenia, nie ustanawiają zależności wykonawcy (przyjmującego zlecenie) od zamawiającego (dającego zlecenie) mającej cechy podporządkowania, o którym mówi art. 430 k. c. Pogląd, że niektóre przypadki zlecenia mogą zawierać element ścisłego podporządkowania przyjmującego zlecenie dającemu je, nie zasługuje na poparcie. Zastrzeżenie w umowie nazwanej zleceniem uprawnień kierowniczych dla dającego zlecenie przekreśla możliwość zakwalifikowania powstałego z niej stosunku prawnego jako zlecenia bądź stosunku podobnego (art. 750 k.c.) i zmusza do uznania jej za umowę o pracę.

Biorąc powyższe pod uwagę w sprawie niniejszej przeanalizować należało zapisy umowy pomiędzy pozwanym a J. T., aby ustalić czy kontrakt ten wykreował stosunek zwierzchnictwa i podporządkowania, czy też takiego elementu był pozbawiony. Pozwany podnosił bowiem, że podstawą wzajemnych relacji była wyłącznie umowa agencyjna, tym samym wyłączone jest zastosowanie art. 430 k.c.

Nie ulega wątpliwości sądu, iż pozwanego i J. T., łączyła umowa agencyjna. Zgodnie z w art. 758 § 1 k.c., przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu. Należy przy tym pamiętać, że konkretna umowa nie musi być nazwana przez strony umową agencyjną, aby można było ją uznać za umowę agencyjną w rozumieniu kodeksu cywilnego. Zdarza się w praktyce, że umowa o treści opisanej w art. 758 § 1 k.c., nazwana jest przez strony „umową o przedstawicielstwo handlowe” czy „umową o współpracę”. Jeżeli jednak konkretna umowa spełnia kryteria opisane w art. 758 § 1 k.c., to należy do niej w pełni stosować przepisy o umowie agencyjnej, bez względu na przyjętą przez strony nazwę umowy.

Z powyższej definicji wynika, iż do przyjęcia istnienia umowy agencyjnej konieczne jest aby przyjmujący zlecenie zobowiązał się do pośredniczenia przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie albo do zawierania ich w jego imieniu. Po drugie pośredniczenie winno mieć charakter stały. Po trzecie dający zlecenie winien zobowiązać się do zapłaty agentowi wynagrodzenia. Umowa agencyjna jest umową odpłatną, co oznacza, że w zamian za usługi świadczone na rzecz dającego zlecenie agent winien otrzymywać wynagrodzenie. Dla kwalifikacji umowy jako umowy agencyjnej nie jest konieczne określenie przez strony formy (sposobu) wynagrodzenia. Po czwarte przyjmujący zlecenie winien zobowiązać się „w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa”. Zwrot ten oznacza, że działalność przyjmującego zlecenie wykonywana na podstawie konkretnej umowy agencyjnej winna spełniać kryteria działalności gospodarczej. Z taką sytuacją będziemy mieli do czynienia wtedy, gdy dana umowa nie będzie mogła być uznana za umowę o pracę. Względna samodzielność pośrednika względem dającego zlecenie (wykluczająca istnienie stosunku pracy) wraz z pozostałymi cechami umowy agencyjnej (stałość pośredniczenia, odpłatność) pozwalają bowiem uznać, że działalność danego pośrednika stanowi zarobkową działalność usługową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły (stanowi działalność gospodarczą). Do obowiązków agenta należą obowiązek pośredniczenia/zawierania umów, obowiązek lojalności (art. 760 k.c.), obowiązek informacyjny (art. 760¹ § 1 k.c.), obowiązek

przestrzegania wskazówek (art. 760¹ § 1 k.c.), obowiązek ochrony praw dającego zlecenie (art. 760¹ § 1 k.c.) obowiązek nie wykonywania działalności konkurencyjnej, obowiązek pieczy nad rzeczami dającego zlecenie.

Z punktu widzenia niniejszego sporu istotny jest obowiązek agenta przestrzegania wskazówek dającego zlecenie. Obowiązek ten uregulowany jest w art. 760¹ § 1 k.c. stanowiącym, że agent jest obowiązany przestrzegać wskazówek dającego zlecenie uzasadnionych w danych okolicznościach. Wskazówki dającego zlecenie mogą przykładowo dotyczyć takich kwestii jak osoba klienta (np. zakaz zawarcia umowy z określonym klientem) czy warunki umowy, która ma być zawarta z klientem (np. nakaz zastrzegania określonych terminów płatności). Granicę w tym zakresie zawsze wyznacza samodzielność agenta determinowana brakiem stosunku podporządkowania charakterystycznego dla stosunku pracy. Umowa agencyjna nie może wyłączać obowiązku agenta do przestrzegania wskazówek. Wynika to z art. 760¹ § 2 k.c. Przepis ten nie stoi na przeszkodzie zastrzeżeniu umownemu, na podstawie którego przyjmujący zlecenie zobowiązany byłby do przestrzegania wskazówek w szerszym zakresie, niżby to wynikało z art. 760¹ § 1 k.c. W takiej jednak sytuacji nie jest wykluczone, że z uwagi na daleko idące związanie przyjmującego zlecenie wskazówkami, dana umowa winna zostać uznana za umowę o pracę. Obowiązek przestrzegania wskazówek pozostaje w pewnej sprzeczności z zasadą samodzielności agenta, w szczególności dotyczy to stosunkowo subtelnej granicy, za którą samodzielność zmienia się w sytuację, w której agent jest bezpośrednio sterowany przez dającego zlecenie. Jego funkcją jest określenie granicy samodzielności agenta, stąd też związanie wskazówkami ogranicza się do wskazówek uzasadnionych w danych okolicznościach. Użyty zwrot nie posiada jednak dostatecznej jasności, nie jest w szczególności jasny punkt odniesienia dokonywanej oceny. Ostatecznym punktem odniesienia dokonywanych ocen musi być interes dającego zlecenie, a w konsekwencji wiążące agenta wskazówki nie mogą wykraczać poza tak określony zakres jego zadań (por. Kodeks cywilny. Komentarz pod redakcją Edwarda Gniewka, t.3 do art. 760¹ k.c., s.1231).

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że w umowie zawartej pomiędzy (...) S.A. a J. T., przedsiębiorcą prowadzącym działalność pod firmą (...) J. T. określony został jako agent. Zważyć należy, że przedłożony przez pozwanego dokument stanowił aneks do umowy zawartej w dniu 4 maja 2009 roku o wspólnym przedsięwzięciu. Umowa regulowała zasady współpracy pomiędzy stronami w zakresie pośrednictwa finansowego świadczonego przez agenta na rzecz (...) oraz koordynowania czynności wykonywanych przez podległych agentów i nowych podległych agentów. J. T. zobowiązał się do wykonywania usług w zakresie pośrednictwa kredytowego świadczonego przez (...) na rzecz banków w zakresie produktów bankowych; czynności agencyjnych w zakresie usług ubezpieczeniowych oraz czynności w zakresie pośrednictwa inwestycyjnego. Czynności miały być podejmowane przez J. T. w zakresie działalności jego przedsiębiorstwa, a on sam miał działać w imieniu i na rzecz (...). Strony przewidziały wynagrodzenie prowizyjne dla agenta. W umowie wyraźnie zostało stwierdzone, że agent nie jest związany dyspozycjami wydanymi przez (...) z zastrzeżeniem, że ma obowiązek przestrzegać regulaminów (w tym kontroli wewnętrznej i nadzoru, obsługi klientów) i instrukcji (w tym obiegu dokumentów, zarządzania systemem informatycznym) wprowadzanych uchwałami zarządu (nieprzestrzeganie ich było obwarowane karami umownymi). (...) miał możliwość kontrolowania prawidłowości wykonywania umowy przez J. T. przy pomocy upoważnionych pracowników (...), mógł go wezwać do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, a w szczególności do wstrzymania przetwarzania danych, zastosowania wskazanych środków bezpieczeństwa. Odmowa poddania się kontroli albo odmowa wykonania czynności zmierzających do usunięcia nieprawidłowości zagrożone były karą umowną.

Biorąc pod uwagę okoliczność, że w ramach umowy agencyjnej agent zobowiązany jest do przestrzegania wskazówek dającego zlecenie, rozstrzygnąć należało, czy same zapisy umowy nakładające na agenta obowiązek przestrzegania instrukcji, regulaminów i procedur upoważniają do stwierdzenia, że sporna umowa współpracy pomiędzy pozwanym a J. T. zrodziła stosunek zwierzchnictwa i podporządkowania, a tym samym, czy możliwe jest jednoznaczne przesądzenie, iż w istocie nie była to umowa agencyjna, ale umowa o pracę. Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć przecząco. Nie bez znaczenia pozostaje przy tym okoliczność, że w sprawie chodzi o działania w zakresie szeroko rozumianego pośrednictwa finansowego, w którą swoimi regulacjami wkracza Państwo wydając przepisy ściśle tę dziedzinę reglamentujące i wprowadzając system kontroli i nadzoru sprawowanej przez takie organy jak

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz organów nadzoru finansowego. Nie można przy tym pomijać, że kontrahentami pośrednika finansowego są banki i ubezpieczyciele, a zatem podmioty, które same tworzą procedury obsługi klientów.

Według słownika języka pod pojęciem regulaminu rozumie się przepisy i rozporządzenia regulujące postępowanie w jakiejś dziedzinie, obowiązujące pracowników jakiejś instytucji, członków organizacji. Instrukcja zaś, to zbiór przepisów ustalających sposób postępowania w jakiejś dziedzinie, ulotka, broszura zawierająca zasady działania i obsługi jakiegoś urzędu, pouczenie, wskazówka. Pojęcie procedury definiowane jest natomiast jako zbiór reguł postępowania w jakiejś sprawie, zwykle o charakterze urzędowym lub prawnym. Z samej więc definicji wspomnianych pojęć nie można zatem wyprowadzać wniosku o imperatywnym charakterze tego rodzaju dokumentów tworzących stosunek podporządkowania pomiędzy podmiotami je stanowiącym, a zobowiązanymi do ich przestrzegania. Wszystkie one bowiem mogą mieścić się w pojęciu wskazówek, o których mowa w art. 760¹ k.c., jak i wchodzić w zakres stosunku o charakterze o cechach zwierzchnictwa i podległości.

Powyższe oznacza, iż aby w niniejszej sprawie przesądzić, iż wbrew postanowieniom umowy (która wyraźnie stanowiła o samodzielności agenta i braku podporządkowania administracyjnego) pomiędzy stronami w istocie nie został nawiązany stosunek agencji, a np. umowa o pracę, koniecznym byłoby zapoznanie się z treścią konkretnych regulaminów, procedur i instrukcji. Tylko ich analiza mogłaby doprowadzić do ewentualnego wniosku, że wskazówki (...) SA wykraczały poza sferę uzasadnioną w danych okolicznościach interesem dającego zlecenie. Tego dowodu w sprawie niniejszej zabrakło. Dowód ten obciążał zaś stronę powodową jako wywodzącą skutki prawne z twierdzeń o kierownictwie pozwanego (...) Finanse S.A. nad J. T. i zobowiązanej do wykazania wszystkich przesłanek z art. 430 k.c.

O hierarchicznym podporządkowaniu J. T. nie może świadczyć okoliczność, że posługiwał się pieczętą, z której wynikało, że pełnił funkcję dyrektora oddziału. Sam fakt posługiwania się pieczętą firmową nie świadczy o hierarchicznym podporządkowaniu czy też nawiązaniu stosunku zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Podawana przez J. T. funkcja dyrektora oddziału nie została potwierdzona przez pozwanego. Świadek M. F. stwierdziła, że pełnił on funkcje tzw. agent-lidera tj. osoby wybieranej w każdym oddziale do sprawniejszej komunikacji, zgłaszania wątpliwości i comiesięcznych spotkań z zarządem. Miał takie same umowy i takie same zakresy zadań, co inni agenci. J. T. nie miał podpisanej jakiegokolwiek dodatkowej umowy, na podstawie której pełniłby funkcję dyrektora. Zaprzeczyła, aby mógł się taką posługiwać pieczętą dyrektora oddziału. Z samej umowy o współpracy wynika, że zadaniem J. T. było koordynowanie pracy podległych agentów i nowych podległych agentów. Koordynacja zaś to termin używany do określenia uprawnień wykonywanych przez dany podmiot w stosunku do innych podmiotów, które nie są mu bezpośrednio podporządkowane. Definicje zaś nowego podległego agenta i podległego agenta zawarte zostały w umowie o współpracy. Nie wynika z nich, aby J. T. miał jakieś uprawnienia władcze w stosunku do tych podmiotów oraz aby podlegali mu pracownicy.

Podkreślić również należy, że postanowienia umowy pośrednictwa i koordynowania zawarte w jej § 18 regulujące kontrolę wykonania umowy, także nie świadczą o istnieniu stosunku zwierzchnictwa i podporządkowania. Prawdą jest, że (...) był uprawniony do wykonywania czynności kontrolnych (co czynił przez instytucję tzw. tajemniczego klienta). Dającemu zlecenie nie można jednak odmówić prawa do kontrolowania agenta. Działa on przecież w imieniu i na rzecz dającego zlecenie. Zważyć jednak trzeba, że niewykonanie wskazówek pokontrolnych nie skutkowało możliwością władczego wkroczenia w sferę działalności agenta (np. zastąpienia jego decyzji decyzją własną, czy odsunięciem od czynności, zastąpieniem innym agentem przy wykonywaniu czynności), a jedynie zastosowaniem kary umownej.

Powyższe oznacza, że pozwany (...) Finanse S.A. nie odpowiada za działania J. T. na podstawie art. 430 k.c.

Sąd nie dopatrył się także podstawy odpowiedzialności (...) Finanse S.A. za działania jego agenta w oparciu o art. 54 ust. 3 ustawy o kredycie hipotecznym. Stosownie do treści tego przepisu pośrednik kredytu hipotecznego ponosi pełną i bezwarunkową odpowiedzialność za wszelkie działania lub zaniechania jego agenta podejmowane w imieniu i na rzecz tego pośrednika kredytu hipotecznego. Jednak ustawa o kredycie hipotecznym weszła w życie 22 lipca 2017

roku, a zatem art. 54 ust. 3 nie może mieć zastosowania do zdarzeń, które miały miejsce przed jej wejściem w życie, a umowa będąca postawą roszczeń powódki została zawarta 28 kwietnia 2017 roku.

Biorąc pod uwagę przytoczone wyżej przepisy i powołane argumenty powództwo w należało oddalić, o czym orzeczono w punkcie 1 wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., obciążając tymi kosztami powódkę jako stronę przegrywającą postępowanie w całości. Na koszty poniesione przez pozwanego złożyły się: opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł, wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego – 5.400 zł ustalone w oparciu o § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Wyrok z dnia 22.01.2020 r. zaskarżyła apelacją powódka w całości. Rozstrzygnięciu zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 97 kc poprzez jego niezastosowanie,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 430 kc poprzez jego niezastosowanie,
3. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 kpc poprzez:
 - a. bezpodstawne i sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego uznanie zeznań świadka J. T. za niewiarygodne,
 - b. bezpodstawne i sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego uznanie zeznań M. F. za wiarygodne,
4. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym przyjęciu, że:
 - a. umowa lokaty nie była usługą tego samego rodzaju, co usługi oferowane przez pozwaną w lokalu przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 97 kc,
 - b. J. T. nie działał pod kierownictwem pozwanej.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości wraz ze stosownym rozstrzygnięciem w zakresie kosztów postępowania za obie instancje. – k. 529-559, 604-616

Pozwany wniosł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancje odwoławczą. – k. 568-598, 618-633

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powódki zasługiwała w znacznej części na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji dotyczące istoty sprawy i przyjmuje je za własne.

Nie podziela natomiast wywodów prawnych, które doprowadziły Sąd I instancji do wniosku, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy, wbrew twierdzeniom powódki, dokonane zostały bez obrazy art. 233 § 1 kpc, w oparciu o wszechstronnie przeanalizowany, oceniony zgodnie z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego materiał dowodowy. Odnosi się to także do oceny zeznań świadka J. T. i M. F..

W świetle argumentów przytoczonych przez Sąd I instancji nie sposób było dać wiary zeznaniom świadka J. T. co do tego, że łączyła go także z pozwanym, obok umowy o współpracy, także umowa o pracę.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 97 kc, aczkolwiek fakt, że do zawarcia umowy doszło w oddziale firmy (...) SA w P. ma istotne znaczenia, ale z punktu widzenia zastosowania art. 430 kc, a nie art. 97 kc.

Przesłanki do zastosowania konsekwencji przewidzianych w art. 97 kc nie zaistniały, albowiem skutkiem zadziałania tej regulacji jest uznanie czynności za skutecznie dokonaną w imieniu mocodawcy (zwierzchnika). W tym przypadku oznaczałoby to zawarcie skutecznie umowy o bankowej lokacie terminowej zawartej z(...), na warunkach wskazanych w umowie, o czym w niniejszym przypadku nie ma mowy albowiem działania J. T. były działaniami oszukańczymi od początku do końca. J. T. nie miał żadnego umocowania do działania w imieniu (...), co jest oczywiste, ani także żadnych podstaw do zawarcia umowy lokaty terminowej w imieniu pozwanego, tj. (...) Finanse SA, bo ta spółka takich czynności bankowych nie prowadziła.

Natomiast inaczej ocenił Sąd Apelacyjny możliwość przypisania pozwanemu odpowiedzialności z mocy art. 430 kc. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w niniejszym przypadku spełnione zostały przesłanki do zastosowania tego przepisu.

Sąd Okręgowy w swoich obszernych wywodach przeanalizował charakter więzi prawnych łączących pozwanego z J. T.. Ustalił, że strony łączyła umowa o współpracy, która miała charakter umowy agencyjnej w rozumieniu kc.

Wydaje się, że Sąd Okręgowy przyjął, że w przypadku umowy agencyjnej kierownictwo powierzającego (dającego zlecenie) nie idzie tak daleko, aby można przypisać powierzającemu (dającemu zlecenie) odpowiedzialność za działania agenta (przyjmującego zlecenie) wykonującego czynności w ramach umowy agencyjnej na podstawie art. 430 kc.

Dlatego też Sąd I instancji rozważał, czy z uwagi na charakter więzów wynikających z umowy o współpracy, zwłaszcza co do zakresu zwierzchnictwa pozwanego (dającego zlecenie) można by uznać, że zakres tego zwierzchnictwa spowodował, że umowa o współpracy łącząca strony zatraciła cechy umowy agencyjnej i stała się de facto umową o pracę, co miałoby zasadnicze znaczenie dla rozpatrywania odpowiedzialności pozwanego za działania J. T. jako pracownika podlegającego zwierzchnictwu pracodawcy, w oparciu o art. 430 kc. Podstaw do takiego wniosku Sąd Okręgowy nie stwierdził.

Sąd Apelacyjny tego kierunku rozważań nie podziela. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można wykluczyć sytuacji, że zakres zwierzchnictwa pozwanego jako strony umowy o współpracy (umowy agencyjnej) będzie tak znaczący, że nie trzeba dokonywać odmiennej oceny łączącego strony stosunku prawnego, jak badał to Sąd Okręgowy, aby pozwany ponosił odpowiedzialność za działania agenta J. T. z mocy art. 430 kc.

Powierzenie wykonania czynności w ramach art. 430 k.c. może nastąpić przede wszystkim na podstawie różnych stosunków prawnych (umowy o pracę, umowy cywilnej, jak i ustawy), ale również stosunku faktycznego. Istotne jest przy tym, aby powierzenie wykonania czynności następowało na własny rachunek powierzającego, a więc aby czynność podejmowana przez wykonującego mieściła się w aktywności powierzającego.

Zgodnie z art. 430 kc, kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która przy wykonywaniu tej czynności podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek, ten jest odpowiedzialny za szkodę wyrządzoną z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności.

Przesłanki roszczenia z art. 430 kc są następujące:

1. powierzenie wykonania czynności na własny rachunek osobie podlegającej kierownictwu powierzającego ,
2. zawinione zachowanie podwładnego przy wykonywaniu powierzonej mu czynności,
3. szkoda,
4. związek przyczynowy pomiędzy zachowaniem podwładnego, a szkodą.

Podkreślić trzeba, że odpowiedzialność zwierzchnika z art. 430 kc ma charakter odpowiedzialności na zasadzie ryzyka. Nie zwalnia z niej ani brak winy w wyborze, ani brak wiedzy o przestępstwie podwładnego.

Zwierzchnikiem w rozumieniu art. 430 k.c. jest ten, kto na własny rachunek powierza wykonanie czynności osobie, która podlega jego kierownictwu i ma obowiązek stosować się do jego wskazówek.

Podwładnym jest osoba działająca na rachunek zwierzchnika i pozostająca w stosunku podporządkowania. Źródłem podporządkowania może być ustawa, umowa, wybór, powołanie, mianowanie, ale także stosunek faktyczny, niesformalizowany. Podległość kierownictwu zwierzchnika i obowiązek stosowania się do jego poleceń oraz wskazówek trzeba ujmować szeroko, skoro art. 430 k.c. nie dokonuje wyróżnień i ograniczeń, w tym sensie, że zależność organizacyjna implikuje obowiązek podwładnego stosowania się do tych wskazówek i poleceń mających charakter ogólny, tj. na tyle skonkretyzowany, iż możliwe jest ustalenie podporządkowania w ramach tego rodzaju obowiązków. Nie wyklucza zastosowania tego przepisu różny stopień podporządkowania, w tym znaczeniu, że podporządkowanie odnosi się do prostych czynności, jak i bardziej skomplikowanych oraz wyspecjalizowanych, wymagających od podwładnego odpowiedniego wykształcenia i doświadczenia, dających mu przy wykonywaniu powierzonych czynności duży zakres samodzielności (np. lekarz zatrudniony w szpitalu, architekt zatrudniony przez przedsiębiorstwo projektowe).

Nie budzą wątpliwości dwie ze wskazanych przesłanek, a mianowicie szkoda i związek przyczynowy pomiędzy zawinionym zachowaniem J. T. a szkodą. Dalsza analiza w tym zakresie jest zbędna.

Szczegółowej analizie należy poddać dwie pozostałe przesłanki opisane wyżej w punktach 1 i 2. Sąd Okręgowy uznał, że te przesłanki nie zostały w niniejszym przypadku spełnione i to uniemożliwiło przypisanie odpowiedzialności pozwanemu z mocy art. 430 kc. Sąd Apelacyjny tego stanowiska nie podziela.

W wypadku odpowiedzialności opartej na art. 430 k.c., pojęcie podporządkowania rozumie się szeroko, uznając za wystarczające stwierdzenie "ogólnego" czy też "ogólno-organizacyjnego" kierownictwa, jak również ogólnego charakteru wiążących wskazówek. Przy tej interpretacji zachowanie przez wykonującego powierzone czynności określonej samodzielności nie wyłącza istnienia podporządkowania w rozumieniu powołanego przepisu. Trudność w ocenie tego stosunku występuje przede wszystkim w odniesieniu do osób mających wysokie kwalifikacje zawodowe i podejmujących decyzje na podstawie specjalistycznej wiedzy. Przyjmuje się, że niezależność zawodowa podwładnego w zakresie profesji, którą reprezentuje, nie sprzeciwia się jednak stwierdzeniu stosunku podporządkowania w rozumieniu art. 430 k.c. Tak więc ten przepis ma zastosowanie nie tylko wówczas, gdy podwładny ma obowiązek wykonać wszystkie, nawet najbardziej szczegółowe wskazówki powierzającego, ale również wówczas, gdy powierzający pozostawia podwładnemu znaczący zakres samodzielności, przy czym sfera aktywności podwładnego podlega ogólnej kontroli powierzającego. Co więcej, o stosunku podległości można mówić również wtedy, gdy powierzający ma realną możliwość wpływu na zachowanie się osoby dokonującej czynności, ale rezygnuje z tego, pozostawiając jej szeroki zakres swobody w tym zakresie.

Jeżeli zachodzą wątpliwości co do zastosowania art. 430 k.c., w odniesieniu do stosunku podporządkowania należy rozważyć, czy w sytuacji szerokiej autonomii wykonawcy, czynność jest przez niego podejmowana w interesie i na rachunek własny powierzającego.

Podkreślić trzeba, że w niniejszej sprawie ocenie należy poddać całość relacji łączących strony umowy o współpracy (pozwanego i J. T.), a więc w jakim zakresie przyjmujący zlecenie (agent) powinien działać według wskazówek dającego zlecenie (pozwany), jak dalece ingerują one w swobodę działań, w samodzielność agenta, jakie są przewidziane mechanizmy kontrolne ze strony dającego zlecenie i jakie przewidziane są konsekwencje za nie stosowanie się do reguł określonych przez dającego zlecenie, w jaki sposób jest ukształtowane wynagrodzenie wykonującego czynności,

jaka jest struktura organizacyjna pozwanej firmy. Dopiero wówczas możliwa będzie prawidłowa ocena charakteru zwierzchnictwa pozwanego.

Strony umowy o współpracy

Pozwany (...) Finanse Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest pośrednikiem kredytu hipotecznego w rozumieniu ustawy z 23 marca 2017 roku o kredycie hipotecznym oraz nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego, jak również agentem ubezpieczeniowym w rozumieniu ustawy z 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym, działającym na rzecz wielu zakładów ubezpieczeń, czyli tzw. multiagentem. Nadto zajmuje się pośrednictwem w obrocie nieruchomościami oraz pośrednictwem przy leasingu, faktoringu i funduszach inwestycyjnych. Pozwany pośredniczy przy funduszach inwestycyjnych otwartych, funduszach inwestycyjnych zamkniętych, emeryturach czy wcześniejszych spłatach kredytu. Nie był i nie jest pośrednikiem przy zawieraniu umów lokat bankowych i innych produktów depozytowych, jak też nie świadczy takich czynności w ramach outsourcingu usług bankowych.

J. T. ma wykształcenie wyższe, z zawodu jest logistyką, od 1 lipca 2005 roku do 30 czerwca 2018 roku prowadził działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa pieniężnego pod firmą (...).

Umowa

W dniu 4.05.2009 r. J. T. działając w zakresie swego przedsiębiorstwa - zawarł z (...) S.A. (**obecnie i dalej (...) Finanse S.A.**) umowę o wspólnym przedsięwzięciu. J. T. został określony w umowie jako agent.

W dniu 28.04.2016 r. strony sporządziły tekst jednolity umowy. – **k. 117-141**

Przedmiot umowy

Przedmiotem kontraktu było określenie zasad współpracy pomiędzy (...) Finanse SA a agentem w zakresie pośrednictwa finansowego świadczonego przez agenta na rzecz (...) Finanse SA oraz koordynowania czynności wykonywanych przez podległych agentów i nowych podległych agentów z zakresu pośrednictwa kredytowego, inwestycyjnego i ubezpieczeniowego - § 2 ust. 1 umowy – k. 119.

Usługi określone w ust. 1 agent zobowiązywał się wykonywać w zakresie pośrednictwa kredytowego, inwestycyjnego (zwanych łącznie pośrednictwem finansowym) i ubezpieczeniowego, świadczonego przez (...) Finanse SA na rzecz podmiotów współpracujących - § 2 ust. 2 umowy – k. 119.

Świadczenie przez agenta usług opisanych w ust. 1 i 2 miało na celu doprowadzenie do zawarcia umowy o produkt między klientem o podmiotem współpracującym, tj. bankiem, funduszem inwestycyjnym i zakładem ubezpieczeń. Wykonywanie przez agenta konkretnych czynności zmierzających do zawarcia umów o produkt na rzecz poszczególnych podmiotów współpracujących uzależnione było od spełnienia przez agenta warunków wymaganych przez ten podmiot, a określonych w opisach produktów umieszczonych w systemie informatycznym zwanym (...) (**system informatyczny zwany (...) aplikacja internetowa służąca do gromadzenia, przechowywania, edycji danych, które dotyczą procesów biznesowych zachodzących w (...) Finanse SA** – definicja ze słowniczka - § 1 pkt 13 umowy). - § 2 ust. 3 umowy – k. 119

Opisy produktów, o których mowa w ust. 3 podlegały zmianie przez Zespół (...). Zmienione opisy obowiązywały od dnia wskazanego przez Zespół, nie wcześniej jednak, niż od dnia opublikowania w systemie informatycznym zwanym (...) i wysłania drogą elektroniczną do agenta informacji o zmianie. - § 2 ust. 4 umowy – k. 119

Agent nie był upoważniony do zawierania umów o produkt w imieniu banku, zakładu ubezpieczeń lub funduszu inwestycyjnego, z wyjątkiem sytuacji, gdy podmiot współpracujący udzielił agentowi odrębnego pełnomocnictwa do dokonywania czynności prawnych. - § 2 ust. 5 umowy – k. 119

Za wykonywanie czynności określonych w ust. 1, ust. 2 i ust. 3 agentowi należne było wynagrodzenie prowizyjne, płatne na zasadach określonych w § 10 umowy - § 2 ust. 8 umowy – k. 119

Sposób wykonywania powierzonych czynności

Agent oświadczał, że dysponuje wiedzą, doświadczeniem oraz uprawnieniami niezbędnymi do należytego wykonywania powierzonych czynności i zobowiązywał się wykonywać je ze szczególną starannością, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa, profesjonalnego charakteru swojej działalności oraz interesu zarówno (...) Finanse SA, jak i klienta - § 3 ust. 1 umowy – k. 120

W zakresie świadczenia usług wynikających z umowy (...) Finanse SA nie wprowadzał ograniczeń **odnośnie określenia miejsca oraz czasu ich realizacji przez agenta. Agent świadcząc usługi określone w umowie nie był związany dyspozycjami wydawanymi przez (...) Finanse SA, z zastrzeżeniem ust. 5 - § 3 ust. 2 umowy - k. 120.**

Agent świadczył swoje usługi w sposób niezależny, tzn. posiadał swobodę w podejmowaniu decyzji dotyczących sposobu wykonywania przez niego powierzonych mu zadań, mając na uwadze dbałość o interesy (...) Finanse SA - § 3 ust. 3 umowy - k. 120

Agent nie podlegał administracyjnie podporządkowaniu (...) Finanse SA w zakresie świadczenia usług będących przedmiotem umowy - § 3 ust. 4 umowy – k. 120

Agent był obowiązany przestrzegać stosownych regulaminów i instrukcji obowiązujących w (...) Finanse SA, wprowadzonych uchwałami zarządu (...) Finanse SA, w szczególności:

- a. **polityki bezpieczeństwa,**
- b. **instrukcji zarządzania systemem informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych,**
- c. **instrukcji obiegu dokumentów,**
- d. **regulaminu przechowywania i archiwizacji dokumentów związanych z dystrybucją jednostek uczestnictwa i tytułów uczestnictwa funduszy inwestycyjnych,**
- e. **procedur określających sposób i warunki prowadzenia działalności w zakresie pośrednictwa w zbywaniu i odkupywaniu jednostek uczestnictwa oraz tytułów uczestnictwa, a także doradztwa inwestycyjnego w odniesieniu do takich instrumentów,**
- f. **regulaminu wewnętrznego określającego sposób i warunki prowadzenia działalności w zakresie pośrednictwa w zbywaniu i odkupywaniu jednostek uczestnictwa oraz tytułów uczestnictwa , a także doradztwa inwestycyjnego w odniesieniu do takich instrumentów,**
- g. **planów działania zapewniających ciągłe i niezakłócone prowadzenie działalności,**
- h. **opisów rozwiązań technicznych i organizacyjnych, zapewniających bezpieczne i prawidłowe wykonywanie powierzonych czynności,**
- i. **regulaminu ochrony tajemnicy zawodowej,**
- j. **regulaminu kontroli wewnętrznej i nadzoru,**
- k. **regulaminu obsługi klientów,**

1. regulaminu reklamacji. - § 3 ust. 5 umowy – k. 120

Regulaminy i instrukcje, o których mowa w ust. 5 dostępne są poprzez system informatyczny zwany (...). Podlegają one zmianie na podstawie uchwał zarządu (...) Finanse SA. Zmienione regulaminy i instrukcje obowiązują od dnia wskazanego uchwałą zarządu, nie wcześniej jednak niż od dnia opublikowania w systemie informatycznym i wysłania drogą elektroniczną do agenta informacji o zmianie - § 3 ust. 6 umowy – k. 121

Agent oświadczał, że w momencie podpisania umowy zapoznał się z wszelkimi dokumentami wskazanymi w § 3 ust. 5 umowy - § 3 ust. 7 umowy – k. 121.

Udostępnianie urządzeń (narzędzi) składników majątku

W celu wykonania postanowień umowy zgodnie ze standardami obowiązującymi w (...) Finanse SA oraz w celu zapewnienia kontroli przez (...) Finanse SA należytego wykonywania przez agenta czynności określonych w § 2 ust. 1 i 2, (...) Finanse SA może udostępnić agentowi urządzenia (narzędzia) składniki majątku, będące własnością (...) Finanse SA, w tym w szczególności:

- a. laptop,
- b. tablet,
- c. telefon komórkowy,
- d. samochód osobowy - § 4 ust. 1 umowy – k. 121.

Agent obowiązywał się wykorzystywać udostępnione mu przez (...) Finanse SA narzędzia tylko i wyłącznie w celu wykonywania postanowień niniejszej umowy, w sposób odpowiadający ich właściwościom oraz przeznaczeniu oraz nie powierzać ich osobom trzecim - § 4 ust. 4 umowy – k. 121

W celu wykonania postanowień umowy oraz ochrony swych praw (...) Finanse SA był uprawniony do kontroli sposobu wykorzystywania udostępnionych agentowi urządzeń, w tym w szczególności: skrzynki mailowej, telefonu komórkowego i laptopa - § 4 ust. 9 umowy – k. 122.

Agent był zobowiązany wykorzystywać urządzenia wyłącznie w standardzie (...) Finanse SA z przyjętym systemem zabezpieczeń - § 4 ust. 11 umowy – k. 122

W przypadku wykorzystania powierzonych agentowi przez (...) Finanse SA urządzeń (narzędzi) składników majątku w sposób niezgodny z postanowieniami umowy agent zapłaci (...) Finanse SA karę umowną w wysokości wynoszącej maksymalnie 5.000 zł za każdy przypadek naruszenia postanowień umowy w w/w zakresie. Kara będzie płatna w terminie 7 dni od dnia wezwania do zapłaty. Jeżeli szkoda poniesiona przez (...) Finanse SA przewyższy wysokość zastrzeżonej kary, (...) Finanse SA może dochodzić pozostałej części odszkodowania na zasadach ogólnych. - § 4 ust. 15 umowy – k. 122-123

Wynagrodzenie

Agent, pod rygorem wypowiedzenia umowy o współpracy ze skutkiem natychmiastowym, nie pobiera od klientów żadnych opłat w zakresie wykonywania powierzonych mu przez (...) Finanse SA i podmioty współpracujące czynności - § 10 ust. 1 umowy - k. 126

Agentowi z tytułu wykonania czynności z zakresu pośrednictwa kredytowego i ubezpieczeniowego oraz inwestycyjnego, które doprowadziły do wypłaty klientowi produktu bankowego, nabycia lub zbycia przez klienta produktu inwestycyjnego oraz zawarcia umowy produktu ubezpieczeniowego

i wykonania wszelkich czynności wynikających z niniejszej umowy, przysługuje wynagrodzenie prowizyjne w wysokości określonej w obowiązujących Tabelach Prowizji - § 10 ust. 2 umowy – k. 126

Odpowiedzialność agenta

Agent ponosi pełną odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków wynikających z niniejszej umowy - § 11 ust. 2 umowy – k. 128.

W przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na szkoleniu/spotkaniu lub naruszenia któregokolwiek z obowiązków, o których mowa w § 3 ust. 1, ust. 5, ust. 7, § 5 ust. 1, ust. 2, § 6 ust. 2 i ust. 3, § 7 ust. 3 oraz § 9 ust. 1-11 agent zapłaci na rzecz (...) Finanse SA karę umowną w wysokości 2.000 zł. Kary będą płatne w terminie 7 dni od dnia wezwania do zapłaty. Jeżeli szkoda poniesiona przez (...) Finanse SA przewyższy wysokość zastrzeżonej kary, (...) Finanse SA może dochodzić pozostałej części odszkodowania na zasadach ogólnych. - § 11 ust. 4 i 5 umowy – k. 128-129.

Tajemnica zawodowa

Naruszenie przez agenta obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, a także naruszenie zakazów i nakazów unormowanych w Regulaminie ochrony tajemnicy zawodowej oraz innych regulaminach opublikowanych przez (...) Finanse SA w systemie informatycznym (...) stanowi istotne naruszenie postanowień umowy i skutkuje koniecznością zapłacenia na rzecz (...) Finanse SA kary umownej 5.000 zł za każde z naruszeń. Kary będą płatne w terminie 7 dni od dnia wezwania do zapłaty. Jeżeli szkoda poniesiona przez (...) Finanse SA przewyższy wysokość zastrzeżonej kary, (...) Finanse SA może dochodzić pozostałej części odszkodowania na zasadach ogólnych. - § 12 ust. 5 umowy – k. 129-130.

Zakaz konkurencji

Agent powstrzyma się od wykonywania na rzecz podmiotów prowadzących działalność konkurencyjną względem (...) Finanse SA lub na rachunek własny, wszelkich działań o charakterze identycznym lub zbliżonym do objętych zakresem niniejszej umowy. Ponadto powstrzyma się od świadczenia pomocy w w/w zakresie w jakiegokolwiek formie wobec kogokolwiek - § 13 ust. 1 umowy – k. 130.

W przypadku naruszenia przez agenta zakazu konkurencji, agent zapłaci (...) Finanse SA karę umowną w wysokości 50.000 zł. Kara będzie płatna w terminie 7 dni od dnia wezwania do zapłaty. Jeżeli szkoda poniesiona przez (...) Finanse SA przewyższy wysokość zastrzeżonej kary, (...) Finanse SA może dochodzić pozostałej części odszkodowania na zasadach ogólnych. - § 13 ust. 2 umowy – k. 130.

Korzystanie z oprogramowania

W celu wykonania postanowień umowy agentowi zostanie udostępniony przez (...) Finanse SA system informatyczny zwany (...). Pełne prawa autorskie do oprogramowania są własnością (...) Finanse SA. Instalacja oprogramowania jest dopuszczalna wyłącznie na sprzęcie komputerowym i telefonach komórkowych przekazanych do użytkowania agentowi przez (...) Finanse SA w celu wykonania postanowień umowy. Naruszenie przez agenta tych postanowień skutkuje koniecznością zapłacenia na rzecz (...) Finanse SA kary umownej w wysokości 5.000 zł. Kara będzie płatna w terminie 7 dni od dnia wezwania do zapłaty. Jeżeli szkoda poniesiona przez (...) Finanse SA przewyższy wysokość zastrzeżonej kary, (...) Finanse SA może dochodzić pozostałej części odszkodowania na zasadach ogólnych. - § 14 ust. 1-5 umowy – k. 130.

(...) Finanse SA

(...) Finanse SA uprawnia agenta do korzystania z logo (...) Finanse SA wyłącznie w celach wynikających z niniejszej umowy. Agent zobowiązuje się do korzystania z logo (...) Finanse SA z zachowaniem wszelkich cech indywidualizujących, w szczególności co do formy, kształtu i kolorystyki, agent zobowiązany jest do

uzyskania każdorazowo od zarządu (...) Finanse SA akceptacji projektu wykorzystującego logo (...) Finanse SA. Naruszenie przez agenta tych postanowień skutkuje koniecznością zapłacenia na rzecz (...) Finanse SA kary umownej w wysokości 5.000 zł. Kara będzie płatna w terminie 7 dni od dnia wezwania do zapłaty. Jeżeli szkoda poniesiona przez (...) Finanse SA przewyższy wysokość zastrzeżonej kary, (...) Finanse SA może dochodzić pozostałej części odszkodowania na zasadach ogólnych. - § 15 ust. 1-3 umowy – k. 130-131.

Kontrola wykonania umowy

(...) Finanse SA, a w szczególności upoważnieni pracownicy (...) Finanse SA, mają prawo dokonywania, bez uprzedzenia zawiadomienia kontroli działalności agenta w zakresie wykonywania obowiązków wynikających z niniejszej umowy, a w szczególności obowiązku należytego zabezpieczenia danych, zachowania tajemnicy zawodowej oraz wykorzystywania udostępnionych agentowi urządzeń (narzędzi) składników majątku wyłącznie w celu realizacji postanowień niniejszej umowy - § 18 ust 1 umowy – k. 132

Agent podda się czynnościom kontrolnym opisanym w regulaminach i instrukcjach obowiązujących w (...) Finanse SA, a w szczególności na żądanie (...) Finanse SA lub upoważnionych pracowników, w każdym czasie udzieli pisemnych lub ustnych wyjaśnień o przebiegu wykonywanych czynności określonych w niniejszej umowie, umożliwi wgląd do wszelkich dokumentów i wszelkich danych mających lub mogących mieć związek z wykonywaniem niniejszej umowy, **umożliwi przeprowadzenie oględzin urządzeń, nośników oraz systemów informatycznych służących lub mogących służyć do przetwarzania informacji i danych określonych w niniejszej umowie, a w szczególności tajemnicy zawodowej - § 18 ust. 2 umowy – k. 132**

(...) Finanse SA oraz upoważnieni pracownicy, po zidentyfikowaniu nieprawidłowości są uprawnieni do żądania od agenta usunięcia nieprawidłowości, a w szczególności do wstrzymania przetwarzania danych, zastosowania wskazanych środków bezpieczeństwa - § 18 ust. 3 umowy – k. 132

Za odmowę poddania się kontroli lub odmowę wykonania czynności określonych w ust. 2 lub 3, agent może zostać przez (...) Finanse SA obciążony karą umowną w wysokości 3.000 zł - § 18 ust. 4 umowy – k. 132

Okres obowiązywania umowy

Umowa zawarta jest na czas nieokreślony § 19 ust. 1 umowy – k. 132

Każda ze stron może w razie istotnego naruszenia umowy przez drugą stronę rozwiązać umowę ze skutkiem natychmiastowym. **Poprzez istotne naruszenie umowy przez agenta rozumie się w szczególności naruszenie obowiązków wymienionych w § 2 ust. 9, § 3 ust. 1, ust. 5, ust. 7, § 4 ust. 13 i 14, § 5 ust. 1 i 2, § 6 ust. 2 i 3, § 7 ust. 3, § 9 ust. 1-12, § 12 ust. 1-5, § 13 ust. 1 i 2, § 14 ust. 2 i 4 oraz § 15 ust. 2 i 3, § 16 ust. 1-7, § 18 ust. 2 i 3 i (...) SA może rozwiązać umowę ze skutkiem natychmiastowym. Rozwiązanie umowy ze skutkiem natychmiastowym dotyczy również ciężkiego naruszenia regulaminów, instrukcji i procedur, o których mowa w § 3 ust. 5 niniejszej umowy - § 19 ust. 4 i 5 umowy – k. 133.**

Postanowienia końcowe

Zmiana umowy wymaga formy pisemnej **z wyjątkiem:**

- a. **zmian regulaminów i instrukcji określonych w § 3 ust. 5, których tryb zmian został określony w § 3 ust. 6.**
- b. **zmiany opisów produktów wymienionych w § 2 ust. 3 i § 5 ust. 2, których tryb zmian został określony w § 5 ust. 3.**

Struktura organizacyjna spółki (...) SA

Centrala spółki mieści się w W., a na terenie całej Polski znajdują się oddziały firmy, w których pracują agenci. Są to przedsiębiorcy świadczący usługi na rzecz (...) Finanse S.A. w oparciu o umowy agencyjne. W oddziale jest wybierana osoba agenta – lidera do komunikacji agentów z zarządem spółki, organizująca techniczną stronę pracy biura. Funkcja nie jest powierzana na podstawie odrębnej umowy, nie wiąże się z dodatkowymi profitami, ani szczególnymi uprawnieniami, bądź obowiązkami. Agenci pracujący w oddziale nie są merytorycznie podporządkowani tej osobie.

Agenci-liderzy odbywają spotkania z zarządem, na których omawiane są wyniki finansowe oraz stwierdzone nieprawidłowości.

J. T. pełnił w oddziale (...) funkcję agenta lidera.

Oddziały są wizytowane przez przedstawicieli zarządu raz w miesiącu. Zarząd spółki może żądać usunięcia nieprawidłowości, ale nie może formułować wobec agentów wiążących poleceń merytorycznych co do sposobu załatwienia sprawy. Nie może jednostronnie pozbawić agenta obsługi klienta, przejąć takiej obsługi, bądź przekazać jej innemu agentowi. W wypadku złożenia przez klienta reklamacji w związku z działaniem doradcy, na zasadzie porozumienia, obsługę może przejąć inny agent. Podobnie, jeśli dwóch agentów otrzymuje kontakt do klienta z różnych źródeł, porozumiewają się (czasem przy pomocy dyrektora) co do tego, który z nich zajmie się jego obsługą.

Kontrola była dokonywana także poprzez instytucję tzw. tajemniczego klienta.

Szczegółowa analiza powyższej umowy oraz struktury organizacyjnej pozwanego pozwala wyprowadzić następujące wnioski i to bez szczegółowej analizy obowiązujących przyjmujących zlecenie (agentów) instrukcji i regulaminów opisanych w § 3 ust. 5 umowy. Zatem wbrew temu co przyjął Sąd Okręgowy, brak tych dokumentów w materiale dowodowym sprawy nie stanowił przeszkody do oceny zakresu i charakteru zwierzchnictwa pozwanego (...) Finanse SA nad działalnością agentów świadczących usługi na jego rzecz.

1. Kluczową kwestią było ustalenie zakresu zwierzchnictwa pozwanego i jego charakteru nad działalnością agentów wykonujących usługi na jego rzecz. Na pierwszy rzut oka wydawałoby się, że agenci mieli dużą swobodę w prowadzeniu swojej działalności o czym świadczyć mógłby zapis § 3 ust. 2, 3 i 4 umowy, ale w rzeczywistości jest to złudne. **Praktycznie swoboda agentów była niewielka, bo większość zakresu wykonania umowy uzależniona była od regulaminów, instrukcji i mechanizmów kontroli i nadzoru obowiązujących z woli pozwanego lub podmiotów współpracujących, tzn. banków, zakładów ubezpieczeń i funduszy.**

a. W § 3 ust. 2 umowy przyjęto, że w zakresie świadczenia usług (...) SA nie wprowadza ograniczeń **odnośnie określenia miejsca oraz czasu** ich realizacji przez agenta. Agent świadcząc usługi określone w umowie nie jest związany dyspozycjami wydanymi przez pozwanego, z zastrzeżeniem ust. 5. **Podkreślić w tym miejscu należy, że w ust. 5 opisano 12 regulaminów i instrukcji obowiązujących w (...) Finanse SA**, w tym dotyczących m.in. polityki bezpieczeństwa, instrukcji obiegu dokumentów, opisów rozwiązań technicznych i organizacyjnych, zapewniających bezpieczne i prawidłowe wykonywanie powierzonych czynności, regulamin kontroli wewnętrznej, regulamin obsługi klientów, regulamin reklamacji. Ale to jeszcze nie wszystko, bowiem pozwany określił także sposób korzystania z urządzeń, w tym laptopa, tabletu, komórki (§ 4), posiadał własny system informatyczny (...) (§ 14), którym agenci powinni się posługiwać, podlegał mechanizmom kontroli wykonania umowy (§ 18), itd. Z kolei w § 9 określającym prawa i obowiązki stron, w ust. 5 agent zobowiązany został do stosowania się do wszystkich postanowień procedur przekazanych przez podmioty współpracujące oraz do procedur wewnętrznych i regulaminów w (...) Finanse SA. Dodatkowo agenta obowiązywał zakaz konkurencji - § 13 umowy.

b. W § 3 ust. 3 umowy przyjęto, że agent świadczy swoje usługi w sposób niezależny, tzn. posiada swobodę w podejmowaniu decyzji dotyczących sposobu wykonywania przez niego powierzonych mu zadań, ale jeśli zestawia się to z obowiązkiem podporządkowania się 12 regulaminom i instrukcjom z ust. 5, a także kolejnym zapisom chociażby z § 5 – wykonywanie czynności z zakresu pośrednictwa kredytowego, § 6 – wykonywanie czynności z zakresu pośrednictwa produktami inwestycyjnymi czy § 7 – wykonywanie czynności z zakresu pośrednictwa ubezpieczeniowego, czy § 9

ust. 1 w zw. z § 11 ust. 4 pkt a – o obowiązkowym udziale w szkoleniu, które miało zapewne służyć wypracowaniu obowiązujących w firmie wspólnych sposobów działania to wyraźnie widać, że zakres swobody jest znacznie zawężony.

c. W § 3 ust. 4 umowy przyjęto, że agent nie podlega administracyjnie podporządkowaniu (...) Finanse SA w zakresie świadczenia będących przedmiotem umowy, ale zapis ten jest całkowicie niezrozumiały, skoro strony umową regulowały między sobą stosunek cywilnoprawny – umowę agencji. Wydaje się, że jest to zapis pusty, bowiem nie sposób wyobrazić sobie podporządkowania administracyjnego w stosunku cywilnym.

2. Skoro pozwany zdecydował się wprowadzić do umowy związane agentów dyspozycjami obowiązującymi w (...) Finanse SA, to robił to w określonych celach. Niewątpliwie miało to służyć wypracowaniu ujednoczonych wzorów i mechanizmów działania w całej firmie, co jest rzeczą zrozumiałą. Drugim z celów było zapewne uzyskanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych i nadzorczych, o czym świadczy obowiązek stosowania procedur wewnętrznych i regulaminów (§ 9 ust. 5), obowiązek poddania się czynnościom kontroli (§ 18) i wreszcie obowiązek zapłaty kary umownej łącznie w 9 przypadkach (§ 4 ust. 15, § 11 ust. 4, § 12 ust. 5, § 13 ust. 2, § 14 ust. 5, § 15 ust. 3, § 18 ust. 4, § 19 ust. 6, § 21 ust. 4), gdy stwierdzi się określone naruszenia, aż po możliwość rozwiązania umowy w trybie natychmiastowym w przypadku dokonania naruszeń (wskazano naruszenia z 13 paragrafów w umowie liczącej tych paragrafów 22), bo naruszenia takie kwalifikowano jako istotne naruszenie umowy (§ 19 ust. 4 i 5).

3. Przyjąć trzeba założenie, że wprowadzone mechanizmy opisane w punktach wyżej przez pozwanego służyć miały wypracowaniu właściwych mechanizmów kontroli i nadzoru. O tym jakie mechanizmy zastosowano i na ile były one skuteczne i kompleksowe decydował pozwany, **bo to pozwany przyjmował te rozwiązania i wprowadzał je do umowy swoimi jednostronnymi decyzjami** (§ 3 ust. 6 i 7 w zw. z § 22 ust. 3 umowy).

4. Sens przyjęcia jakichkolwiek rozwiązań kontrolnych jest taki, aby był to system spójny i efektywny, który zapobiegałby nadużyciom. Zakres oszukańczej działalności agenta J. T. (ok. 100 poszkodowanych w okresie 4 lat – zeznania świadka M. F. – k. 401v-402), z wykorzystaniem, w przypadku powódki J. H., lokalu oddziału w P., służbowej skrzynki mailowej, służbowych druków, służbowych pieczęci jednoznacznie wskazuje, że przyjęty model kontroli się nie sprawdził. Albo był sprawowany nieefektywnie albo był po prostu dziurawy. Warto odnotować, że po ujawnieniu przestępczej działalności J. T. do systemu informatycznego wprowadzono tzw. alert na słowa „lokata” albo „inwestycja”.

5. Sposób ukształtowania wynagrodzenia w postaci prowizji od dokonanych czynności jednoznacznie wskazuje, że działania poszczególnych agentów były wykonywane w interesie i na rachunek własny powierzającego. Z tego co wypracowali agenci na rzecz pozwanego ustalano wynagrodzenie prowizyjne agenta.

6. Wniosek z powyższych rozważań jest taki, że zwiernictwo pozwanego nad działalnością podległych agentów wykonujących usługi w ramach umów agencyjnych było niezwykle szerokie. Uzasadnia to przyjęcie, że agenci wykonując usługi w ramach umowy agencyjnej podlegali jednak kierownictwu pozwanego i mieli obowiązek stosowania się do jego wskazówek pod rygorem obowiązku zapłaty kar umownych lub rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym wobec istotnego naruszenia umowy. Były to działania wykonywane w interesie i na rachunek własny powierzającego. O tym świadczy także sposób kształtowania wynagrodzenia agentów za świadczone usługi. Pozwala to przyjąć odpowiedzialność pozwanego za działania podległego mu agenta J. T. na podstawie art. 430 kc w związku z podleganiem agenta kierownictwu pozwanego i obowiązkiem stosowania się do jego wskazówek.

Spółka (...) SA oraz agenci, którymi pozwany się posługuje, podlegają także nadzorowi (...) oraz UOKiK. Nadto, współpracując z bankami i zakładami ubezpieczeń muszą spełniać szereg wymogów co do procedur w zakresie obsługi klienta stosowanych przez te instytucje.

Jest rzeczą zrozumiałą, że z uwagi na charakter działalności prowadzonej przez pozwanego i podległych mu agentów działania te były objęte także regulacjami dotyczącymi podmiotów działających na rynku finansowym.

Wreszcie rozważeniu należy poddać ostatnią kwestię, czy do wyrządzenia powódce szkody doszło przy wykonywaniu powierzonych J. T. czynności a nie jedynie przy okazji ich wykonywania.

Okoliczności zawarcia umowy o lokatę bankową przez powódkę za pośrednictwem J. T..

W 2012 r. powódka wraz z mężem była zainteresowana zakupem mieszkania w P.. Powódka konsultowała kwestie kredytu hipotecznego z doradcą (...), który ostatecznie pośredniczył w załatwieniu kredytu hipotecznego na zakup nieruchomości. J. T. reprezentował (...) SA (dawna nazwa pozwanego). Pomiędzy powódką a (...) SA została zawarta ustna umowa zlecenia dotycząca prezentowania zleceniodawcy przez przyjmującego zlecenie oferty podmiotów, na rzecz których prowadzi usługi pośrednictwa finansowego. Potwierdzenie zawarcia tej umowy znalazło się w dokumencie oświadczenia o przyjęciu informacji w sprawie przetwarzania danych osobowych, podpisanym przez powódkę w dniu 4 kwietnia 2012 roku.

Powódka wraz z mężem z uwagi na pomyślną współpracę w zakresie pośredniczenia w kredycie mieszkaniowym mieli do J. T. zaufanie.

Dowód: wydruk wiadomości e-mail (k. 13-21), oświadczenie o przyjęciu informacji w sprawie przetwarzania danych osobowych z dnia 4 kwietnia 2012 r. (k. 113), umowa o kredyt hipoteczny z dnia 20 kwietnia 2012 r. (k. 420-425), zeznania świadka Z. H. (e-protokół rozprawy z dnia 8 kwietnia 2019 r. 00:05:34 – 00:44:27 k. 360-361v), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450), zeznania powódki (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:33:06 – 00:44:58 k. 450-451).

Wiosną 2017 r. z powódką skontaktował się J. T., który przedstawił jej ofertę kredytową. Powódka wraz z mężem była zainteresowana kredytem hipotecznym na zakup nowego domu. J. T. przysłał powódce kilka ofert kredytu.

W kwietniu 2017 r. J. T. za pośrednictwem wiadomości e-mail przedstawił powódce ofertę lokaty bankowej terminowej. Poinformował powódkę, że firma (...) oferuje nowe usługi i współpracuje z (...). Wiadomości e-mail były kierowane ze skrzynki (...) Powódka po rozmowie z mężem postanowiła odłożyć w czasie decyzję o zakupie domu i zainwestować w lokatę. Powódka wraz z mężem sprawdziła oferty innych lokat w innych placówkach finansowych oraz sprawdziła stronę internetową pozwanej spółki, na której znajdowało się logo (...) i oferta przedstawiona przez J. T. wydawała im się korzystna. Powódka posiadała wraz z mężem oszczędności w wysokości 100.000 zł i była zainteresowana lokatą na okres 6 miesięcy. Małżonkowie H. uważali propozycję J. T. za bezpieczną, nie chcieli ryzykować z inwestycjami, a do J. T. mieli zaufanie.

W dniu 28 kwietnia 2017 r. powódka zawarła za pośrednictwem J. T. umowę bankowej lokaty terminowej nr (...). Jako druga strona tej czynności wskazany był (...) SA z siedzibą w W..

Zgodnie z § 1 w/w umowy, za pośrednictwem (...) SA powódka, na podstawie przedmiotowej umowy otworzyła lokatę terminową w (...) na kwotę 100.000 zł. Lokata została zawarta na okres 6 miesięcy. Oprocentowanie lokaty miało wynosić 3,6% w skali roku i miało być stałe w całym okresie trwania umowy. Odsetki z tytułu zawartej lokaty za cały czas jej trwania miały wynosić 1.800 zł, pod warunkiem utrzymania lokaty przez cały okres 6 miesięcy. Wypłata zdeponowanych na lokacie środków wraz z należnymi odsetkami (po potrąceniu podatku), nastąpić miała przelewem w dniu zakończenia lokaty na ten sam rachunek bankowy, z którego został wykonany przelew zasilający lokatę. Wypłata środków miała nastąpić automatycznie, bez konieczności składania dodatkowej dyspozycji.

Powódka dokonała wpłaty środków pieniężnych na rachunek bankowy wskazany w umowie, będący w dyspozycji(...). Numer konta podany w dokumencie umowy nie był numerem rachunku (...) SA, ale prywatnego konta J. T.. Powódka otrzymała przedpłaconą kartę upominkową do (...) o wartości 1.000 zł.

Umowa została podpisana w oddziale pozwanego w P. przez powódkę oraz przez J. T. jako doradcę finansowego, który dodatkowo opieczętował umowę pieczęcią firmową (...) SA i pieczęcią imienną.

W dniu 28 października 2017 r. został zawarty aneks do umowy bankowej lokaty terminowej, na podstawie którego wydłużony został okres na jaki została lokata zawarta, tj. na okres kolejnych 6 miesięcy – do dnia 2 maja 2018 r. Oprocentowanie zostało ustalone na 3,9% w skali roku i było stałe w całym okresie trwania umowy. Łączne odsetki z tytułu zawartej lokaty za cały okres jej trwania, tj. za okres 12 miesięcy miały wynieść 3.900 zł, pod warunkiem utrzymania lokaty przez cały okres. Aneks został podpisany przez powódkę i J. T. oznaczonego jako Dyrektora Oddziału, który opieczętował aneks pieczęcią firmową (...) Finanse SA oraz pieczęcią służbową – imienną.

Podczas współpracy z firmą (...) SA powódka kontaktowała się tylko z J. T..

Dowód: umowa bankowej lokaty terminowej z dnia 28 kwietnia 2017 r. (k. 9), aneks do umowy bankowej lokaty terminowej (k. 10), potwierdzenia przelewów (k. 11-12), wydruk wiadomości e-mail (k. 13-21), oświadczenie o przyjęciu informacji w sprawie przetwarzania danych osobowych z dnia 4 kwietnia 2012 r. (k. 113), zeznania świadka Z. H. (e-protokół rozprawy z dnia 8 kwietnia 2019 r. 00:05:34 – 00:44:27 k. 360-361v), zeznania świadka J. T. (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:01:06 – 00:32:51 k. 449-450), zeznania powódki (e-protokół rozprawy z dnia 8 stycznia 2020 r. 00:33:06 – 00:44:58 k. 450-451).

Czasokres przestępczej działalności J. T.

Według zeznań świadka M. F. pełniącej w pozwanej firmie stanowisko dyrektora działu prawnego J. T. prowadził swą przestępczą działalność przez okres 4 lat, poszkodowanych było ok. 100 osób, a łączna wysokość szkody to mniej więcej 2.000.000 zł. – k 401-402

Dla prawidłowej identyfikacji przesłanki wyrządzenia szkody przy wykonywaniu czynności powierzonej w rozumieniu art. 430 k.c. decydujące znaczenie ma, to, czy czynność, której wykonanie przez podwładnego doprowadziło do wyrządzenia osobie trzeciej szkody, wchodziła w zakres czynności powierzonych, czy też szkoda została wyrządzona wskutek innej czynności. W doktrynie przyjmuje się słusznie, że odpowiedzialność zwierzchnika zachodzi także wówczas, gdy wyrządzenie szkody stało się możliwe z uwagi na to, że sprawca, będąc podwładnym w rozumieniu art. 430 kc działał pod pozorem wykonywania powierzonych mu czynności. W takiej sytuacji niezbędne jest wystąpienie normalnego związku przyczynowego między szkodą, a wyrządzającym ją zachowaniem podwładnego, mieszczącym się w pojęciu „wykonywania powierzonych mu czynności”. Istnienia takiego związku nie wyłącza więc - automatycznie - wadliwe, sprzeczne z prawem, a nawet ukierunkowane na osobisty cel, działanie podwładnego. Taki przypadek miał miejsce w niniejszej sprawie.

W tych okolicznościach także przesłanka wyrządzenia przez podwładnego szkody z winy tej osoby przy wykonywaniu powierzonej jej czynności została spełniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego pozwany kładł nadmierny nacisk na kwestię tego czy w ramach reklamy, zwłaszcza internetowej firmy była mowa o możliwości zawarcia umowy o bankową lokatę terminową i ewentualnie na jakich warunkach mogło do tego dojść. Istotne było, że w tych reklamach była mowa o inwestycjach oszczędnościowych oraz o pośrednictwie w zakresie produktów inwestycyjnych. To, że pozwany działa na rynku usług finansowych w szerokim rozumieniu było bezsporne. Nadmierny nacisk kładł na to jaką funkcję w ramach pozwanej firmy pełnił J. T.. Czy był on dyrektorem oddziału w P., czy agentem liderem, czy mogło dojść do podpisania umowy w tej placówce, czy powinno nastąpić to w banku. Wreszcie kładł nadmierny nacisk na to, czy umowę przygotowano na aktualnym druku służbowy oraz czy dokument opieczętowano pieczęcią, którymi J. T. mógł czy nie mógł się posługiwać.

Ma rację skarżąca, że w niniejszej sprawie występowała ona jako konsument i to z jej punktu widzenia oraz jej możliwości poznawczych należy oceniać okoliczności tej sprawy. Z całą pewnością nie sposób uznać, że właściwe będzie w sprawie powołanie się na zakres obowiązków wynikających z umowy o współpracy między pozwanym i J. T., zakresu posiadanych pełnomocnictw, czy sposobu wewnętrznej organizacji przedsiębiorstwa, w tym możliwości

posługiwania się drukami służbowymi, służbowymi pieczęciami, obiegiem dokumentów itp. Słusznie skarżąca podnosi, że nie miała one dostępu do tych materiałów i podejmując decyzję o zawarciu umowy nie mogła się nimi kierować.

Z punktu widzenia działań powódki były to okoliczności nieistotne, albowiem kluczowa kwestia jest zupełnie inna. Otóż podnieść należy, że to J. T. nawiązał kontakt z powódką J. H., działając w ramach pozwanej firmy, powołując się na wcześniejsze relacje, przedkładając propozycję kredytową i ostatecznie to on zaproponował odłożenie w czasie decyzji o pobraniu kredytu, przedstawiając korzystną ofertą bankowej lokaty terminowej.

Jeśli kontakt z powódką J. T. prowadził ze służbowej skrzynki mailowej z nazwą firmy, która zajmowała się pośrednictwem na rynku finansowym, jeśli do kontaktu osobistego dochodziło w siedzibie firmy w P., jeśli J. T. przygotował dokumentację umowy, na druku firmowym i z pieczęciami imiennymi, a z treści umowy wynika, że umowa jest zawierana za pośrednictwem (...) SA, którego reprezentował J. T., a powódka działała w zaufaniu do J. T., który wcześniej w ramach tej samej firmy pośredniczył w zawarciu umowy kredytowej, to nie sposób czynić powódce jakiegokolwiek zarzutu, że dopuściła się zaniedbań ze swej strony.

Z drugiej zaś strony trzeba jasno stwierdzić, że przyjęte u pozwanego mechanizmy kontroli i nadzoru nie zadziałały prawidłowo, za co niewątpliwie ponosi odpowiedzialność on sam.

W tych okolicznościach to, czy pozwany zajmował się także pośrednictwem przy zawieraniu lokat bankowych nie miało istotnego znaczenia. ***Jeśli przedstawiciel firmy składa określoną ofertę świadczenia finansowego w siedzibie firmy, to brak podstaw do prowadzenia postępowania wyjaśniającego ze strony klienta, czy aby rzeczywiście podmiot z którego przedstawicielem prowadzi rozmowy rzeczywiście ma swej ofercie złożoną mu propozycję, na jakich warunkach i w jaki sposób powinna być ona realizowana.***

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny nie dopatrył się również podstaw, aby przyjąć jakiegokolwiek przyczynienie się powódki do powstania szkody, co miałyby skutkować obniżeniem należnego jej odszkodowania.

Wysokość odszkodowania.

Powódka domagała się przyznania odszkodowania w wysokości 103.900 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4.05.2018 r., tj. w takim zakresie jaki wynikał z zawartej umowy o bankową lokatę terminową. Taki sposób wyliczenia szkody nie mógł być zaakceptowany.

Wcześniej była już mowa o tym, że nie było podstaw do zastosowania w niniejszym przypadku reguł wynikających z art. 97 kc, albowiem działania J. T. od początku do końca były oszukańcze. Zatem nie można było przyjąć, że doszło do zawarcia ważnej umowy o bankową lokatę terminową na warunkach podanych przez J. T., w tym z przewidzianym oprocentowaniem 3,9% rocznie.

Powódka wpłaciła kwotę 100.000 zł i tę kwotę powinien jej zrekompensować pozwany ponoszący odpowiedzialność za działania swego agenta z mocy art. 430 kc.

Odsetki ustawowe za opóźnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powódce należą się odsetki ustawowe za opóźnienie od upływu terminu określonego pozwanemu do naprawy szkody.

Powódka wezwała pozwanego do zapłaty pismem z dnia 29.06.2018 r., zakreślając termin 5 dni od otrzymania wezwania. – k. 30-31. Nie wiadomo kiedy pozwany to pismo odebrał.

Natomiast pozwany odmówił zapłaty odszkodowania pismem z dnia 10.07.2018 r. – k. 32-34

Zatem od tej daty należało przyznać powódce odsetki ustawowe za opóźnienie.

Wnioski końcowe

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w części, zasądając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 100.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 10.07.2018 r. do dnia zapłaty – art. 386 § 1 kpc.

Dalej idącą apelację powódki oddalono. – art. 385 kpc.

Mając na względzie, że powódka uległa w sprawie w niewielkim zakresie Sąd Apelacyjny obciążył kosztami procesu za obie instancje pozwanego w całości. – art. 100 kpc i 108 kpc.

Na koszty za I instancję złożyły się: opłata od pozwu – 5.245 zł i koszty zastępstwa – 5417 zł – łącznie 10.672 zł.

Koszt za postępowanie odwoławcze to: opłata od apelacji – 5.195 zł i koszty zastępstwa 4.050 zł – łącznie 9.245 zł.

Mikołaj Tomaszewski Jerzy Geisler Bogdan Wysocki